

Christina Rossetti:

Goblin Market

Kirjakuvitus ja taitto

Riikka “Kirppu” Saukkonen

Syksy 2019

Opinnäytetyö
Graafinen suunnittelu

Viestinnän koulutusohjelma
Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti

Tiivistelmä / Abstract

Opinnäytetyönäni teen kuvitus- ja taittokonseptin Christina Rossettin narratiiviseen runoon *Goblin Market*. Työ sisältää kuvakäsikirjoituksen, 15 digitaalista kuvitusta, taittopohjan sekä mallisivut. Kirjallisessa osassa tutkin kuvitettavan tekstin tulkinnan merkitystä kuvituksen sisältöön. Lisäksi avaan kuvitusprosessia ja inspiraatiota, sekä runon alkuperäisjulkaisun aikakauden vaikutusta sen syntyyn ja myöhempisiin tulkintoihin.

Avainsanat:

Kuvitus, kirjakuviutus, runokuvaus, tulkinta, Viktoriaaninen aikakausi, Christina Rossetti, hiidet.

In his thesis I have done a concept of illustrations and layout for Christina Rossetti's narrative poem *Goblin Market*. The project consists of a storyboard, 15 digital illustrations and example pages of the final layout. In the written part I will explore how interpretation and reading affects the contents of illustrated work and reflects on the illustrating process and inspiration. I will also talk about the historical context of the poem, and how that context has affected its creation and later interpretations.

Keywords:

Illustration, book illustration, poetry illustration, interpretation, the Victorian Era, Christina Rossetti, goblins.

Sisällys

<i>JOHDANTO</i>	8
Aiheen valinta	8
Tavoitteet ja haasteet	10
<i>AIHEEN TAUSTOITUSTA</i>	12
Rossettista lyhyesti	12
Christina ja taidemaailma	13
<i>GOBLIN MARKET JA MONET TULKINNAT</i>	17
<i>AIEMPIA KUVITUKSIA</i>	28
<i>PROSESSI</i>	40
Tekniikka	40
Kuvitusaiheiden valinta	41
Käsikirjoitus ja sommittelu	41
Kuvitusprosessi	46
Väripaletti	48
Hahmosuunnittelu	51
<i>TAITTO, FORMAATTI JA TYPOGRAFIA</i>	59
<i>TEKSTI JA KUVA KOHTAAVAT</i>	61
<i>ARVIOINTI</i>	62
<i>LÄHTEET</i>	64
<i>KOOSTE TEOKSESTA</i>	68

*“We must not look at goblin men,
We must not buy their fruits:
Who knows upon what soil they fed
Their hungry, thirsty roots?”*

- Christina Rossetti: Goblin Market, 1859, v. 41-46

Johdanto

AIHEEN VALINTA

Opinnäytetyönäni teen kuvakäsikirjoituksen, taittosuunnitelman ja mahdollisimman monta valmista kuvitusta **Christina Rossettin** tarinalliseen eli narratiiviseen runoon *Goblin Market*. Se on kirjoitettu 1859 ja julkaistu 1862 Rossettin esikoisrunokokoelmassa *Goblin Market and Other Poems*.

Christina Rossetti on Brittein saarten ulkopuolella varsin vähän tunnettu runoilija, mutta häntä pidetään Viktoriaanisen ajan (1837-1901) tunnetuimpana naisrunoilijana. Rossettin runojen, erityisesti *Goblin Marketin* rikkaat kielikuvat ja maalaileva kirjoitustyyli on inspiroinut monia kuvittajia, silti kokonaisia kuvitettuja painoksia on vähän.

En ole koskaan ollut mikään erityisen innokas runojen ystävä. Olen silti pienestä pitäen lukenut fantasiaa, ensin suomeksi ja myöhemmin englanniksi. Nykyään pääosin englanniksi. Törmäsin säkeeseen runosta aivan sattumalta, ja sen kirjoitustyyli sekä aihe kiinnostivat heti.

Runo on pitkä, kuin novelli, ja lukiessani sitä syntyi mielessäni välittömästi yksityiskohtaisia kuvitusideoita. Halusin kiihkeästi päästä toteuttamaan ne, ilman mitään kaupallisia haaveita varsinaisen kirjan julkaisusta. Tiesin kuitenkin, ettei mahdollisuutta omaan laajempaan kuvitusprosessiin tulisi pitkään aikaan, sillä koulu ja työt veivät paljon aikaani. Opinnäytetyön aiheena runon kuvittaminen toimisi siis sekä intohimoprojektina, että erinomaisena oppimistilaisuutena laajemman kuvituskokonaisuuden toteuttamiseen.

Ryhdyttäni tutkimaan runon taustoja, osoittautui *Goblin Market* kuitenkin monitasoisemmaksi runoksi, kuin miltä se muutamalla ensimmäisellä lukukerralla vaikutti. Mikä oli pintapuolisesti lapsille suunnattu fantasiatarina kahden sisaruksen kohtaamisesta hedelmiä kaupittelevien

fantasiaolentojen kanssa onkin herättänyt keskustelua ja tulkintaa sen eri merkityksistä, kun se sijoitetaan kontekstiin ja sen alkuperäisen julkaisun ajankohtaan. Jopa täysin irroitettuna aikakaudestaan se sisältää teemoja, jotka ovat herättäneet monien lukijoiden, tutkijoiden ja teoreetikkojen mielikuvituksen ja löytämään syvempiä merkityksiä runon tapahtumille ja hahmoille. Huomasin, että ne alkoivat vaikuttamaan myös työskentelyyni kuvituskonseptin parissa ja ryhdyin itsekin tulkitsemaan runoa omasta näkökulmastani.

Itse työ koostuu 15 digitaalisesta kuvituksesta taitettuna alkuperäisen runon kanssa. Valitsin tekniikaksi digitaalisen kuvittamisen, sillä taustatyön laajuuden ja suunnitellun kuvamäärän vuoksi halusin kyetä tuottamaan kuvitukset mahdollisimman tehokkaasti. Käytän muissa kuvitusprojekteissani yleensä sekoitusta paperille tussattuina viivoja ja digitaalista väritystä, mutta olen kokeneempi nimenomaan digikuvituksen alueella. Valintani on perusteltu myös ideologisella tasolla; haluan tulkita ja kuvittaa *Goblin Marketin* nimenomaan tämän päivän lukijan silmin, ja mikäpä sopisikaan paremmin kuin sähköisesti tuotettu kuvitus, kun suurin osa lukemastamme teksististä on nimenomaan sähköisessä muodossa. Koitan kuvitusjäljessäni kuitenkin säilyttää jotain alkuperäisestä mustepiirrosten tunnelmasta, ja käyttämäni rosoisempi viiva on tunnustus alkuperäisteokselle.

Runon lainaamisesta:

Runon suorat lainaukset on merkitty sitaatein. Lainatut säkeet on merkitty lainauksen perään muotoon v. (*verse*) ja rivinnumero, esimerkiksi (v.243-246). Näin ne erottuvat sivunumeromerkinnästä s.

Kielestä ja termistöstä:

Koska runolla ei ole virallista suomenkielistä käännöstä, on se lopullisessa tuotoksessani sen alkuperäiskielellä englanniksi. Mutta koska tulen kirjoittamaan runon tulkinnasta ja taustasta suomeksi, olen kääntänyt runossa esiintyvät *goblinit* suomen kielen sanaan *hiisi*, sillä se on merkityksessään lähin suomenkielinen sana kuvaamaan näitä mytologisia olentoja. Hiisi on itämerensuomalaisessa kieliperinteessä paitsi pyhää paikkaa tai kalmistoa kuvaava sana (Heikkilä, 2017), myös siirtynyt myöhemmin tarkoittamaan myyttistä olentoa (esimerkiksi vesihiisi) tai maan asukasta ennen ihmistä. **Viljo Alanen** (1931, 81) artikkelissaan *Satakunnan Lappi Entisen Parkanon luonnosta ja varhaisimmasta asutuksesta* toteaaakin, että "ne myöhemmin kansan mielikuvituksessa ovatkin muuttuneet varsin sekavapiirteisiksi taruolentoiksi".^[20] Kotimaisten kielten keskus määrittelee hiidet mm. uhrilehdoksi tai sen suojelushengeksi, metsähaltijaksi tai pahaksi hengeksi (KOTUS). Goblin taas on terminä vaikeammin

jäljitettävä, juontaen juurensa mahdollisesti vanhaan keskiengalnnin sanaan *gobelin*, demoniseen hahmoon (ei siis modernimpaan ranskaan pohjaavaan *gobeliiniin*, eli seinävaatteeseen), kreikan *kobalos* joka kuvaa myyttistä haltiaa, rosvoa tai paha henkeä, tai mahdollisesti saksan *kobold*, kotitontun tapainen henkiolento. Sana tunnetaan kymrin eli walesin kielessä muodossa *coblyn*.^[23] Vaikka yhtä yksiselitteistä lähdettä sanalle ei ole löydetty, on se kuitenkin nykymuodossaan ja -merkityksessään tunnettu 1400-luvulta lähtien, tarkoittaen "rumaa taruolentoa, joka on usein ilkikurinen, joskus paha." (Merriam-Webster, käänös englannista suomeksi).

Termi ei siis ole yksi yhteen käänös sanalle *goblin*, mutta palvelee tätä tarkoitusta tämän opinnäytetyön puitteissa. Sitä ei tule pitää suorana käänöksenä. Muita käänöksiä ovat esimerkiksi *haltija*, *peikko* tai *meninkäinen*, mutta nämä kaikki sisältävät populaarikulttuurista tuotuja visuaalisia tai konseptuaalisia mielikuvia jotka eivät sopineet runon olentoihin.

TAVOITTEET JA HAASTEET

Päätökseni lähteä kuvittamaan kokonaista novellin pituista runoa ei ollut tehty kepein perustein. Tiesin, että kyseessä tulee olemaan suuri, aikaa vievä urakka jo ennen kun lähdin tutkimaan runon ja kuvittamistyön taustoja. Halusin silti lähteä toteuttamaan sitä tähtäimenä viedä kuvitusprojekti loppuun saakka, vaikka en saisikaan lopullista teosta kirjaksi asti. Projektin edetessä oli kuitenkin selvää, että sekä 20 valmista, aukeaman täyttävää kuvitusta on liikaa työtä, joten päätin hioa konseptin puhtaaksi ja piirtää valmiiksi niin monta kuvitusta kuin mahdollista.

Koen, että tästä projektista on hyötyä ajatellen uraani ja ammattitaitoni kehittämistä, sillä siitä oppii sekä tämän laajuisten kuvasarjojen tuottamisesta, että projektin aikataulutuksesta, sillä sellaisesta ei minulla vielä ole ollut kokemusta. Freelance-kuvittajan on tärkeää tietää omat kykynsä ja rajansa, sekä osata arvioida työn tekoon menevä aika. Projekti oli siis haaste, mutta tietoisesti valittu sellainen, sillä se toimisi oivana rajojen kokeiluna, mutta myös lähti liikkeelle itse löydetyistä inspiraatiosta ja lähtökohdista.

Kirjateollisuus on myös murroksessa. Samaan aikaan erilaiset äänikirjapalvelut sekä sähköiset kirjat ovat valtaamassa suurempaa alaa markkinoilla, mutta myös vanhoja klassikoita julkaistaan uudestaan yhä kiinnostavammilla visuaalisilla ratkaisuilla, joilla pyritään herättämään lukijoiden kiinnostus vanhoihin kirjoihin. Tuodaan siis aivan uutta ja

uudistetaan vanhaa. En siis usko, että kirjakuviutus on menossa minnekään vielä lähivuosina, vaikka valikoima siirtyisikin enemmän ja enemmän sähköiseen muotoon.

Syytä oli pitää mielessä myös kirjan kohderyhmä. Tutkittuani runon taustoja ja teemoja tulin siihen lopputulokseen, ettei *Goblin Market* ole lastenruno. Sen voi toki lukea lapsille, mutta siinä on potentiaalia tulla ymmärretyksi myös aikuisesta näkökulmasta ja syvemmin kuin pelkkänä lastensatuna. Täytyi siis miettiä, millainen kuvitus palvelee molempia kohderyhmiä sulkematta toisiaan pois. Aikuisia miellyttävien kuvitusten ei tarvitse olla hillittyjä tai realistisia, mutta liika värikyys ja naivistisuus saattaa tuntua liian lapselliselta ja lukijaa aliarvioivalta. Päädyin lopputuloksessani rajattuun mutta silti värikylläiseen palettiin, joka valikoituu kohtauksen tunnelman mukaan. Kuvitustyyli on myös realistisempi kuin tyypillisessä lastenkirjassa, mutta kuitenkin tyyliltään lähempänä sarjakuvaa. Tämä oli myös työtäni helpottava valinta, sillä näin oli helpompaa pitää hahmot kuvasta toiseen samannäköisinä, mikä on tärkeää tunnistettavuuden ja sarjan yhtenäisyyden kannalta.

Aikuisille suunnatusta kuvituksesta on hyvänä esimerkkinä vaikkapa lehtikuvitus, jonka keinoin voi ilmaista artikkelin sisältöä tavanomaista kuvitusvalokuvaa joustavammin. Oivaltava kuvitus jää myös lukijan mieleen, sillä luetun tekstin lisäksi sanomaa on vahvistamassa myös suora visuaalinen ärsyke ja sen muistikuva. Näenkin, että tällaiselle voi olla käyttöä myös kauno- ja runokirjallisuudessa. Lisäksi esteettisesti miellyttävä kirja tarttuu helpommin hyllystä matkaan, oli hylly sitten verkkokaupassa tai fyysinen (Golombek, 2016).

Työni tavoitteena on siis tuottaa kaunis, kohderyhmiä palveleva ja juurensa tunteva kuvituskonsepti, joka kuitenkin tuo alkuperäismateriaalin tähän päivään, korostaa sieltä löytämäni tulkintaa ja erottuu näin edeltäjistään.

Siispä tutkimuskysymykseksi muodostui seuraava:

Miten tekstin tulkinta vaikuttaa kuvittajan työhön, ja miten rakennetaan kuvituskonsepti tämän tulkinnan perusteelta.

Aiheen taustoitus

ROSSETTISTA LYHYESTI

Christina Georgina Rossetti [Kuva 1] syntyi 5. joulukuuta 1830 Lontoossa Italialaiseen maahanmuuttajaperheeseen. Perheessä oli myös kaksi vanhempaa veljeä, **William Michael** ja **Dante Gabriel**, sekä vanhempi sisko **Maria Francesca**. Isä **Gabriele Rossetti** oli runoilija ja muuttanut poliittisen vainon takia Italiasta Englantiin, ja äiti puolestaan **Frances Polidori**, myös Italialaisesta maahanmuuttajasuvusta (Duguid 2009).

Kaikki Rossettin sisarukset olivat taiteellisesti lahjakkaita. Maria oli myös Dante (Alighieri)-tutkija ja kirjailija, vaikkakin ryhtyi myöhemmin nunnaksi. Dante Gabriel oli tunnustettu taidemaalari ja vanhin veli William Michael kirjailija ja taidekriitikko.

Veljekset olivat mukana perustamassa *Pre-Rafaeliittinen Veljeskunta* (Pre-Raphaelite Brotherhood, PRB) -nimistä salaseuraksikin nimitettyä taiteellista ryhmittymää taidemaalari Willian Holman Huntin kanssa. Veljeskuntaan kuului sekä kirjailijoita taidemaalareita, kriitikoita että kuvanveistäjiä. Muita perustajajäseniä olivat Rossettin veljesten ohella muun muassa taidemaalari John Everett Millais ja James Collinson, kuvanveistäjä Thomas Woolner ja taidekriitikko Frederic George Stephens. Ryhmä oli aidosti inspiroitunut, intohimoinen, ja halusi muuttaa ajan usklassismin jumahtanutta taidesuuntausta. Pre-rafaeliitit käyttivät aiheinaan paljon satuja ja legendoja. Heidän maalauksensa olivat runsaan yksityiskoh- taisia, esteettisesti kauniita, mutta silti uskottavan näköisiä, sillä luonnon yksityiskohtainen kuvaus oli yksi liikkeen esteettisistä kulmakivistä.

Christinaa tituleerataan usein myös pre-rafaeliittiseksi runoilijaksi, vaikkei häntä koskaan tunnustettu seuran viralliseksi jäseneksi. Hänen runonsa ovat silti tyyliuunnan mukaisia (Graham Pina 2009), ja vuonna 1849 hän julkaisi runoja pseudonyymillä Ellen Alleyne pre-rafaeliittien julkaisemassa lehdessä *The Germ* (Moss 2018).

CHRISTINA JA TAIDEMAAILMA

Englannin kielen professori **Lorraine Janzen Kooistra** laajat teokset Rossettin elämästä ja erityisesti urasta kuvataiteen ja kirjallisuuden parissa toimivat ensisijaisina lähdeoksinani tutustuessani Christina Rossettiin sekä henkilönä että taiteilijana. Kooistra käsittelee paljon tämän suhdetta taidemaailmaan, profilia sekä kristillisenä että maallisena runoilijana, että tämän periaatteita kirjojensa julkaisuun. Tätä aihetta käsittelee erityisesti kirja *Christina Rossetti and Illustration : A Publishing History* (2002). Kooistran artikkeli *Modern Markets for Goblin Market* (1994) oli myös korvaamaton lähde, kun tutustuin nimikkorunon tulkin- taan ja aiempiin kuvituksiin.

Christina aloitti luovan uransa sekä runo- että kuvataiteen parissa. Hänen ensimmäiset kaksi julkaistua runoaan, *“Death’s Chill Between”* ja *“Heart’s Chill Between”*, julkaistiin uskonnollisessa lehdessä *The Athenaeum* vuonna 1848. Dante Gabriel usutti siskonsa ne lähettämään, tehden hänestä julkaistun runoilijan jo 17-vuotiaana. Christinan taideura jäi paljon vaisummaksi. Kooistra kirjassaan *Christina Rossetti and Illustration : A Publishing History* kirjoittaa, että toisin kuin Dante Gabrielilla, ei hänellä ollut pääsyä taideyliopistoon. Kooistra valottaa naistaiteilijoiden asemaa laajemminkin; mahdollisuudet taideopiskeluun olivat joko yksityiskouluissa maksullisilla iltatunneilla, tai sitten mestarin yksityisessä opetuksessa, mikä ei sekään halpaa ollut. Naiset eivät esimerkiksi päässeet opiskelemaan Royal Academy School of Artsiin myöhäiseen 1860-lu- kuun asti, ja senkin jälkeen heitä opetettiin erillisissä luokissa, eikä elävän mallin piirtoa sallittu ennen vuotta 1903. Asenteet naisten taitei- lijaurille eivät olleet siis erityisen suotuisat, saati avoimet. Silti naiset ha- lusivat taidemaailmaan ammattilaisina eivätkä harrastelijoina. Rossettin kiinnostus maalaustaiteeseen ammattina nousikin 1850-luvulla, jolloin koko ’naistaiteilijan’ käsite alkoi nostaa päätään (Janzen Kooistra 2002, 22-35).

Christina kävi tunneilla *North London School of Drawing and Modelin- gissa*, joka keskittyi enemmän puu- ja metallityöstöön ja kuvanveistoon kuin taidemaalaukseen. Se ei ollut maalaustaiteesta haaveilevalle oppi- laalle ideaali koulu, mutta ajan keskiluokkaisille naisille tyyppillinen valin- ta, kun rahaa yksityistuturiin ei ollut.

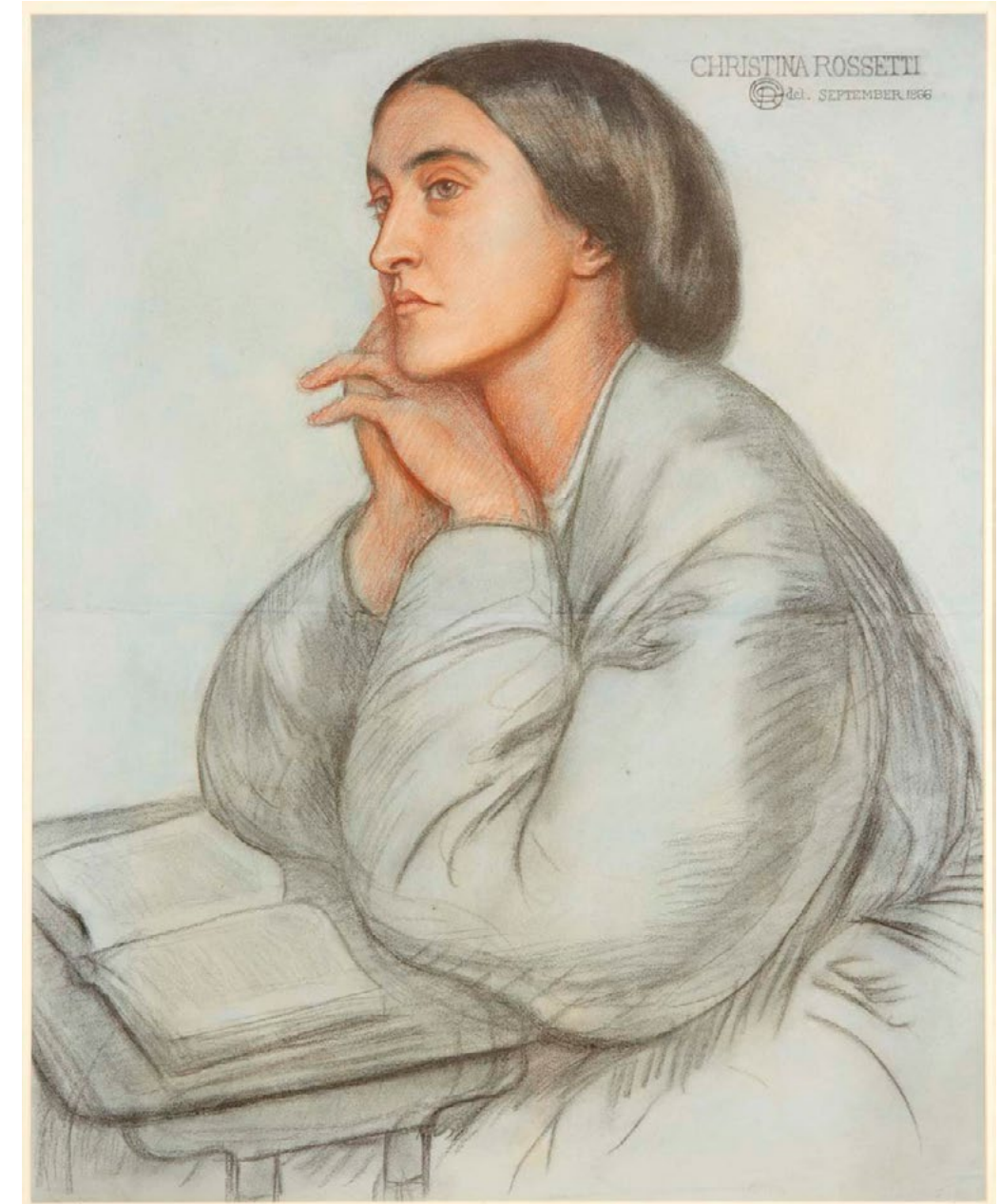
Rossetti kävi koulua arviolta vuodesta 1851 vuoteen 53, jolloin tuntien oli loputtava perheen taloudellisen tilanteen heikettyä isän kuoleman seu- rauksena, jonka takia Rossetti muutti Lontoosta Fromeen perustamaan koulua äitinsä kanssa (Janzen Kooistra 2002, 24).Tämä kuitenkin vain

innosti Rossettia tämän taiteellisissa pyrkimyksissä, ja vanhin veli William Michael kirjoittaa tämän olleen lähes pakkomielteisen innostunut taideopiskelusta. Maalauksesta ei kuitenkaan tullut Christinalle veljensä lailla uraa, ja hänen töitään on hyvin vaikea löytää tänä päivänä. Perhe tuki taideopiskelua harrastuksena, mutta sekä isä että äiti eivät nähneet Christinassa maalarin tulevaisuutta, vaan näkivät muotokuvamaalauksen olevan eräänlainen vastapaino runojen kirjoittamiselle. Christina lopulta luovutti haaveensa taiteilijana 1850-luvun puolessavälissä (Janzen Kooistra 2002, 26).

Voi kuitenkin olettaa, että Christinan kiinnostus kuvataiteeseen kehitti myös maalailevaa tyyliä hänen kirjallisissa teoksissaan. Teoksissa on vahva maalaileva tyyli, ja erityisesti *Goblin Market*ssa hän kirjoittaa monet kohtaukset aivan kuin hän kuvailisi sitä visuaalisesti. Vaikka Rossetti ei lähtenytkään kuvittajan tai maalarin uralle, oli hänellä silti tapana piirtää pieniä luonnoksia runojensa luonnosten marginaaleihin tai kirjaimiin, ja joskus näitä kuvituksia päätyi lopulliseen julkaisuun (Janzen Kooistra 2002, 28).

Tämän kiinnostuksen ansiosta neljä hänen viidestä ensimmäisestä kaupallisesta teoksistaan (*Goblin Market and Other Poems*, *The Prince's Progress and Other Poems*, *Sing-Song*, ja *Speaking Likenesses*) sekä uskonnollinen julkaisu *Called to Be Saints* olivat kaikki kuvitettuja ensipainoksia (Janzen Kooistra 2002, 6). Tällainen kirjasuunnittelu oli tuolloin erittäin harvinaista, kuvitettuja painoksia saivat ainoastaan harvat ja myyntivalteiksi todistetut teokset, eivät uudet julkaisut. Hänen ensimmäisten kirjojensa ja kustantaja **Macmillan and Company** valikoitui myös visuaalisilla meriiteillä, sillä se oli tunnettu panostuksestaan yksityiskohtiin ja visuaalisiin seikkoihin aikana jolloin kirjasuunnittelijat ja painotalot kohtasivat vielä runsaasti teknologisia haasteita. Suunnittelussa oli mukana myös Dante Gabriel, joka toteutti kansien kuvitukset. Näiden samojen kuvitusten teknisen haastavuuden takia Macmillanin markkinointitavoitteet julkaista *Goblin Market* ja *Prince's Progress* jouluna jäivät saavuttamatta, sillä ne myöhästyttivät tuotantoa. Vuoden odotus kuitenkin oli sen arvoista, sillä se tuotti kaksi ajalleen epätyypillistä kuvitettua ensipainosta. Kirjeissään Dante Gabrielille hän kirjoittaa, ettei voi mukista odotuksen tähden, sillä kuvitukset olivat oleellinen markkinointikeino. Dante Gabriel oli nimekäs maalari, ja tämän taiteellisena kumppanina hän pystyi paremmin houkuttelemaan yleisöä vaativilla markkinoilla. Kooistran kuvaakin kirjaa, tässä kontekstissa Christinan julkaistuja runoteoksia, osiensa summana, eli tekstin lisäksi myös materiaalivalinnat, kuvitukset, fontti ja taitto ovat kaikki kirjan ominaisuuksia

Kuva 1.

Dante Gabriel Rossetti. 1866. *Portrait of Christina Rossetti*.

Saatavissa: <https://ctlsites.uga.edu/eberle/english-2360h/course-schedule/march/the-pre-raphaelites/>

jotka on otettava huomioon kirjaa suunnitellessa (Janzen Kooistra 2002, 6-9).

Sen lisäksi, että hänen esikoisteoksensa olivat kuvitettuja, kertoo William Michael muistelmissaan Christinan tehneen n. 50 kuvitettua leikekirjaa lapsille ja sairaalapotilaille vuosien 1870-80 välisenä aikana (Janzen Kooistra 2002, 3 [Bell 1898, 54-55]) Inspiraatio ryhtyä tähän hankkeeseen lähti todennäköisesti Patricia Andersonin toteamuksesta ”hyväntekeväisyysjärjestöjen instituutioiden asukkaiden elävän visuaalisessa puutos-tilassa” ja Linda Downingin kuvauksesta niistä ”armottoman visuaalisen kurjuuden” paikkoina. Rossetin aikana hyvätuloiset ja keskiluokkaiset potilaat hoidettiin kotona, sairaalat olivat köyhälistöille ja pitkälti kolkkoja ja ankeita. Kirjojen tavoite oli avustaa vähempiosaisia tässä synkässä ympäristössä. Kirjojen aiheet, muistuttivat myös niiden parempiosaisia lukijoita etuoikeuksistaan ja kehoitti hyväntekeväisyyteen. Niiden kustantaja **The Society for Promoting Christian Knowledge** (SPCK) kannusti ajan keskiluokkaisten hyväntekeväisyshengen mukaisesti rikkaita ostamaan kirjojaan lahjaksi köyhille, mikä takasi laajan levikin myös vähäosaisempiin yhteiskuntaluokkiin. Omalla pienellä tavallaan hän siis pyrki omasta mielestään tekemään kirjallista ja visuaalista aineistoa saataville kaikille yhteiskuntaluokille. Kuvien lisäksi SPCK:n kirjoissa oli myös koristeltuja reunoja ja typografiaa samasta syystä.

Goblin Market and Other Poems oli menestys ja alku uralle runoilijana sekä tavallisen kansan että pre-rafaeliittien keskuudessa. Hän oli ainoita taidesuuntauksen edustajia joka julkaisi kirjoituksiaan fyysisinä julkaisuina jotka tukivat liikkeen näkemystä eri alan taiteilijoiden välisestä yhteistyöstä, huolimatta siitä ettei Christinaa laskettu seuran viralliseksi jäseneksi.

Dante kuvitti urallaan vain kymmenen kirjakuvitusta, joista neljä oli Christinan kirjoja. Toinen kuvittajista oli aateveli **Arthur Hughes**, joka kuvitti kaksi Christinan lastenkirjaa; *Sing-Song* ja *Speaking Likenesses*. Rossetti oli tarkka kuvittajistaan ja myöhemmän elämänsä aikaisten sairauksienkin kourissa tiukkasanaainen siitä, kuka sai niitä kuvittaa. Hän ohjeisti tarkasti kirjojensa visuaalisessa toteutuksessa hahmosuunnittelusta typografiaan (Janzen Kooistra 2002, 6-9).

Goblin Market ja monet tulkinnat

Goblin Market on runo, jonka voi tulkita monilla eri tavoilla näkökulmasta ja jopa aikakaudesta riippuen. Ottaen huomioon eri näkökulmat, kuten ajan moraalinen ja uskonnollinen ilmapiiri, Rossetin henkilöhistoria ja hänen lähipiirinsäkin elämä, voidaan tästä näennäisen suoraviivaisesta fantasiatarinasta tehdä monenlaisia, hyvinkin toisistaan poikkeavia tulkintoja.

Runo kerrontamuotona on erityisen altis tulkinnoille. Kun kirjailija asettaa itselleen sääntöjä, kuten lyryisyys ja riimitely tai tietty lause- tai tavarakenne, täytyy hänen usein kätkeä yksityiskohtia ja syvempiä merkityksiä sanankäänteisiin ja -valintoihin ja rivien väliin suoran ilmaisun sijaan. Tämä tekee narratiivisesta runosta erittäin kiinnostavan kuvittaa.

Tässä kohtaa kuvittaja myös kysymyksen: kuvitus tai muu visualisointi on aina oma tulkintansa lähdemateriaalista. Vaikuttaako tällöin kuvitus liikaa lukijan omaan mielikuvaan runon teemoista? Tämä voi tietysti olla kuvituksen itsetarkotus, mutta voiko runon kuvittaa ohjailematta lukijaa liikaa ja säilyttää lukijan tulkinnallisen vapauden?

Ennen tähän kysymykseen vastaamista on hyvä kuitenkin tutustua pariin yleisimpään tulkintaan Goblin Marketista.

Runo on kautta sen julkaisuhistorian ollut altis tulkinnoille niin akateemikkojen kuin kuvittajienkin toimesta, eikä selvään yhteisymmärrykseen sen kohderyhmästä ole päästy. Artikkelissaan "*Modern Markets for "Goblin Market" (1994)* Janzen Kooistra kuvaileekin, että vaikka suurin osa sen uudelleen julkaistuista painoksista on suunnattu lapsille, johtuu

tämä moderni lajittelu lastenkirjan genreen ulkopuolisista tekijöistä eikä niinkään runon sisällöstä. Esimerkiksi kulttuurilliset seikat kuten naisru-noilijan satuteoksen "luonnollisemmalla tuntuva" lajittelu lastenkirjaksi, sekä sen status klassikkona vaikkapa Topeliuksen Pienen Merenneidon tapaan ohjaa sen monen kustantajan mielissä lapsille suunnatuksi. Goblin Market on kuitenkin huomattavasti monitahoisempi kuin mitä tämä lajittelu antaa ymmärtää.

Koitin tiivistää ja perustella muutaman yleisimmän tulkinnan runosta.

NAISSANKARITARINA AJASSA, JOSSA NAISET EIVÄT OLLEET SANKAREITA

Goblin Marketista erityisen tekee sen päähenkilöt: aktiiviset nuoret naiset jotka sekä joutuvat pulaan, että pääsevät niistä pois omin avuin, ilman miespuolista sankaria, eksplitiivistä jumalallista väliintuloa tai muuta ulkopuolista tekijää. Huomattavasti tunnetumpi ajan teos tällä teemalla, Lewis Carrolin *Liisan Seikkailut Ihmemaassa*, julkaistaan vasta vuonna 1865, neljä vuotta Rossettin runokokoelmaa myöhemmin.

1800-luvun Englantia ei ollut historian tasa-arvoisimpia aikakausia. Naisen rooli oli hyvin passiivinen, ideaalisti kotona lapsia hoitamassa. Vaikka kansakunnan hallitsija oli nainen, kuningatar Viktoria itse ylläpiti tätä ihannetta julkisuuskuvassaan, ollen usein maalauksissa lukuisten lastensa ja miehensä ympäröimänä kotioloissa. Koti olikin ainoa paikka, jossa naisilla oli mitään päätösvaltaa, sillä naisen paikka oli pitää koti edustuksessa, synnyttää lapsia ja kasvattaa heistä kunniallisia yhteiskunnan jäseniä.

Erityisen vaikeaa tämä oli luonnollisesti teollisen vallankumouksen köyhdyttämän työväenluokan naisille, sillä heiltä odotettiin samaa kodin ja perheen säädylisyyden ylläpitoa elämäntilanteessa, jossa saman katon alla saattoi elää tusina ihmistä ja rakennusten itsensä kunto oli kaikkea muuta kuin kehuttava. Puolet keskiluokkaisen perheen tuloista saattoi mennä pelkkään asumiseen tästäkin huolimatta. Lapsettomat naiset työskentelivät pitkää päivää tehtaissa kovissa oloissa, kotiapulaisina varakkaammille, tai seksityöläisinä. Vaihtoehdot eivät oleet tämän päivän perspektiivistä katsottuna erityisen kehuttavat (Hughes 2014).

Keskiluokan naisten asema oli ehkä turvallisempi, mutta ei sen tasa-arvoisempi. Naisen elämän kotikeskeisyys ja passiivisuuden ideaali näkyy ajan muodissa, kookkaissa mekoissa ja tiukoissa korseteissa, joissa min-käänlainen ruumiillinen rasitus oli hankalaa. Aiheesta on vitsailtu mm. "Punch" -julkaisun kuvituksessa [Kuva 2], jossa pari naisia epäilee mah-

Kuva 2

Tekijä tuntematon, Punch, 6.2.1858 "A wholesome conclusion".

Teksti:
A wholesome conclusion. Lady crinoline. "Yes, love - a very pretty church, but the door is certainly very narrow!"

[Viitattu: 15.5.2018] Saatavissa: <https://www.fulltable.com/vts/aoi/1/leech/102/11.jpeg>

Kuva 3

Tekijä tuntematon, Punch, 2.10.1858. "New omnibus regulation"

Teksti:
New omnibus regulation. "Werry sorry 'm, but yer' l 'ave to leave yer Krinerline outside."

[Viitattu: 15.5.2018] Saatavissa: <https://pinsndls.files.wordpress.com/2013/09/new-omnibus-regulation-1858.jpg>

tuvansa kirkon ovista sisään. Toisessa saman lehden kuvassa nainen ei krinoliineineen mahdu raitiovaunuun [Kuva 3]. Kuvat ovat humoristisia, mutta kertovat siitä huolimatta ajan muodin mukaisesti pukeutuneiden naisten päivittäisistä haasteista.

Christina Rossettin runossa nuoret naiset ottavat vastuun elämästään. Lizzie ja Laura tekevät toki kuuliaisesti kotityöt, mutta pyörittävät myös elämän muita osa-alueita kahdestaan. Muita perheenjäseniä ei mainita. Toki tämän voi laittaa fantasiaidyllin piikkiin, eihän heidän muu perhe-elämänsä ole tarinan keskiössä, mutta tästä yksityiskohdasta tekee mielestäni merkityksellisen juurikin Viktoriaanisen ajan kulttuurillinen ilmapiiri. Lauran vaiuessa epätoivoon ja sairauteen Lizzie omaksuu sankarin roolin, vastahakoisesti ja huolen murtamana mutta omaksuu silti, ja osoittaa tarinassa aktiivisuutta ja rohkeutta.

GOBLIN MARKET JA LANGENNEET NAISET

Naisten seksuaalisuus, varsinkaan nuorten sellaisen, ei ollut julkinen puheenaihe 1800-luvulla (Hughes 2014). Goblin Market kuitenkin viittaa tähän aihealueeseen sisältäen sensuellilta varsinkin nykylukijan korvaan osuvia termejä ja kuvauksia. Erityisesti kohtaukset, joissa Laura nauttii hiisien hedelmistä, sekä kohtaus jossa hiidet koittavat vietellä Lizzietä syömään on kuvattu tavoilla, josta voi rivien välistä lukien tehdä tulkintoja aikuisempiin teemoihin.

Tästä juontaakin lähtökohtani runon kohderyhmään, se ei ole yksinomaan lastensatu vaikka fantasiagenreä edustaakin. Se on myös toinen seikka joka tekee Goblin Marketista ajalleen epätyypillisen tarinan, ja Rossettista ajalleen epätyypillisen naiskirjailijan.

Rossetti ei tuomitse runossaan naisia jotka ovat ”langenneet” ja ajautuneet ns. huonoille teille. Rossetti kirjoitti runon vuonna 1859, jolloin hän teki vapaaehtoistyötä *St. Mary Magdalene’s Penitentiary*ssa Highgatesissa, kirkollisessa laitoksessa naisille joiden oli vaikea saada apua muuta kautta. Tämä tarkoitti lähinnä seksityöläisiä, mutta myös kodittomia. Rossettin työ Highgatesissa kesti vuodesta 1859 vuoteen 1870 (Duguid 2009).

Church of England perusti tällaisia laitoksia vastareaktioksi prostituution valtaisaan kasvuun 1800-luvun Englannissa. Seksityö ei ollut ammatti johon naiset tuohon aikaan päätyivät kovinkaan vapaaehtoisesti. Teollinen vallankumous toi mukanaan monia kehitysharppauksia esimerkiksi teollisessa tuotannossa ja kirjallisuudessa, mutta se toi mukanaan myös suurta köyhyyttä vähäosaisempiin yhteiskuntaluokkiin. Tämän

yhteiskuntaluokan naisten sosiaalinen asema oli erityisen heikko, ja sekä naimattomille että leskeksi jääneille naisille ei ollut kovin montaa vaihtoehtoa elantonsa hankkimiseen. Tehdastyö oli vaarallista ja raskasta, ja vaikka esimerkiksi ompelukoneen keksiminen 1856 mahdollisti ensimmäisen kerran maan historiassa vaatteiden halvan massatuotannon, ei tämä uusi teollisuudenhaara eronnut juurikaan nykypäivän alipalkatuista hikipajoista työolosuhteissa ja palkkatasossa. Moni nainen päätyi seksityöhön. Prostituutiossa oli kuitenkin omat vaaransa, sosiaalisen stigman lisäksi väkivallan uhka ja sukupuolitaudit olivat osa työnkuvaa (Revising Dickens: Prostitution in Victorian England 2012).

Highgaten kaltaiset laitokset ottivat huostaansa ja koittivat kuntouttaa naisia jotka olivat päätyneet tähän tilanteeseen joko elämäntilanteensa pakottamana tai tietoisesti, ja halusivat palata takaisin yleisesti hyväksytympään yhteiskuntaluokkaan. Usein prostituoidut naiset kohtasivat halveksuntaa ja hylkäystä laajemmassa yhteisössä ja terveydenhuollon saaminen oli heille vaikeaa, joten erityiset laitokset joissa keskityttiin erityisesti heidän ongelmiinsa oli kirkon ratkaisu tähän. Laitokset eivät tietenkään olleet täydellisiä eheytyksen kehoja, naiset eivät voineet poistua ilman lupaa ja kirkko harjoitti myös käännytystyötä kuntoutuksen ohessa. Viktoriaanisella ajalla asenteet seksityöhön olivat erityisen hankalia ja paikoin jopa tekopyhiä. Kristityt hyveet ja siveellinen elämä olivat moraalisen ilmapiirin keskiössä, mutta prostituutio oli räjähtävässä nousussa ja sille oli omistettu jopa omia katuja. Teollisen vallankumouksen tuomat tuloerot takasivat alalle sekä kysyntää että tarjontaa. Joten vaikka kirkko pyrki auttamaan naisia tässä tilanteessa, kuului kirkon mielestä yhteiskuntaan paluuseen luonnollisesti myös paluu kirkkoon ja uskonnolliseen elämään (Scholl 2003).

Rossettin ajalla Highgatesissa, varsinkin varhaisessa vaiheessa, jossa Goblin Market on kirjoitettu, oli selvä vaikutus hänen runouteensa. **Elisabeth G. Gitter** (1984, 936-954) tulkitsee, että runossa viitataan prostitui-tioon Lauran maksaessa hedelmät hiussuortuvalla ja kyyneleellä, omalla ruumiillaan. Laura saa uhrauksestaan palkaksi hedelmiä, eksoottisia herkkuja jotka olivat tuohon aikaan, ja selvästi myös tarinan henkilöille, harvinaisia ja kallisarvoisia. Asioita, joihin tavallisella työläisellä ei ollut varaa (lukuun ottamatta omenia ja muita paikallisesti kasvavia hedelmiä ja marjoja) (Clayton & Rowbotham 2009).

Kun hedelmät on syöty ja hiidet saaneet haluamansa, katoavat ne eikä Laura kuule niistä enää. Lauran sairauden voi rinnastaa esimerkiksi kaipuuksi tähän hedelmissä ruumiillistuvaan luksukseen, henkiseen ahdistukseen hänen sortumisestaan hiisien kutsuun, tai jopa sukupuolitautiin, jotka

tappoivat ja rampauttivat tuohon ainaan paljon seksityötä tekeviä naisia.

Lisäksi runossa mainitaan kahdesti Jeanie, oletettavasti sisarusten tuttava tai ystävä joka oli langennut hedelmiin aiemmin ja kuollut sen seurauksena. Sen sijaan, että Rossetti ajalle tyypilliseen tapaan olisi runossaan tuominut Lauran virheet ja päättänyt tarinan Jeanien lailla tämän kuolemaan muistutuksena siitä, mitä tapahtuu kun poikkeaa yleisesti hyväksytyltä tieltä, kulminoituu runo avunantoon, sisarusten (ja naisten) väliseen solidaarisuuteen ja rohkeuteen. Runon viimeiset säkeet tekevät sen hyvin selväksi:

*For there is no friend like a sister
In calm or stormy weather;
To cheer one on the tedious way,
To fetch one if one goes astray,
To lift one if one totters down,
To strengthen whilst one stands.
(v.563-568)*

Rossetti siis viesittää, että huonoon tilanteeseen voi joutua kuinka hyväellinen ihminen tahansa. Vaikka kuntoutuminen ei ole helppoa ja vaatii suuriakin tuskia, voi rakkaudella ja tukiverkostolla selvitä. Jos Rossetti on suuren konservatiivisuuden aikana uskaltanut olla tuomitsematta ja kehoittanut myötätuntoon ja avunantoon, on se jotain, jota voimme koittaa edistää tänäkin päivänä. Tämä on viesti, jonka haluaisin lopputuotteellani tuoda esille.

MORAALISAARNA VIERAIDEN KULTTUURIEN HEDELMISTÄ

Kriittisiä tulkintoja Rossetin tuotannosta, varsinkin *Goblin Marketista*, ei ole syytä sivuuttaa.

1800-luvun puoliväli oli monen yhteiskunnallisen reformin alkuaikaa. Mm. naisten äänioikeustaistelu ja työläisliike alkoivat nostaa päätään yhteiskunnallisen tilanteen ajautuessa tilanteeseen, jossa niille oli selvää tarvetta. Uskonnollinenkin maailma koki mullistuksia, Church of Englan-din taistellessa valtakirkon paikasta katolisen kirkon kanssa. Kristinusko oli silti kiistämätön valtauskonto, ja erottamaton osa valtakulttuuria niin asennemaailmassa kuin fyysisessäkin.

Juutalaisuus kuitenkin kohosi myös sekä kannattajamäärissä että yhteiskunnallisessa asemassa. Saksalainen Rothschildien pankkiirisuku oli asettunut Englantiin jo 1700-luvun lopussa, mutta esimerkiksi ensimmäiset juutalaiset aateliset, Sir Moses Haim Montefiore ja Sir Isaac Lyon Goldsmid aateloitiin vuosina 1837 ja 1841. Synagogia rakennettiin ja vuo-

sisadan loppuun mennessä uskonto ja kulttuuri olivat suurilta osin integroituneet Englantiin ja kukoisti. Tämä positiivinen ilmapiiri juutalaisia kohtaan alkoi tuomaan juutalaista pakolaisvirtaa erityisesti Venäjältä ja Itä-Euroopasta 1800-alusta alkaen ja muuttovirta kiihtyi vuosisadan loppua kohden (Dick 2011, 196-209).

Englannin kristillinen kirkko koki tämän uhkana ja varoitteli uskovaa väestöään vieraiden uskontojen oletetuista vaaroista ja rappiollisuudesta, joita kirkko uskoi niiden tuovan. Rossetti oli syvän uskonnollinen koko elämänsä. Kirkon omistamien kirjapainojen, järjestöjen ja laitosten kanssa toimineena ja monia kristillisiä teoksia kirjoittaneena on mahdollista olettaa, etteikö Christina Rossetti olisi tutustunut tällaiseen kirjalliseen materiaaliin. Olisivatko tällaiset asenteet voineet vaikuttaa Goblin Marketin syntyyn?

Yksi kiinnostavimmista tällaisista tulkinnoista löytyy **Cynthia Scheinberg** ja **Gillian Beerin** (2002, 120-159) esseekokoelmasta *Women's Poetry and Religion in Victorian England: Jewish Identity and Christian Culture*. Scheinberg ja Beer löytävät Goblin Marketista viittauksia juutalaiseen profetioihin, niistä löytyviin tekstillisiin elementteihin ja tulkitsevat runoa laajempaan kommentäärinä juutalaisten "invaasiosta" ja sen vaikutuksesta Englannin kristittyyn yhteiskuntaan. Scheinberg ja Beer tulkitsevatkin, että runon hiidet kuvastavat juutalaisia profeettoja ja niiden kuvailtu ääntely hepreaa, joka kuulostaa kieltä puhumattoman korvaan vieraalta:

*The cat-faced purr'd,
The rar-faced spoke a word
(v.113-114)*

*One whistled like a bird
(v.118)*

*Barking, mewling, hissing, mocking
(v.402)*

Hedelmät puolestaan symboloivat tässä tulkinnassa juutalaisia tekstejä ja oppeja, joihin tutustuttuaan Laura haltioituu niistä niin paljon, että jää haluamaan aina lisää. Säkeen 267,

*And gnashed her teeth in baulked desire
(v.267)*

he näkevät implikoivan hänen toistavan hiisien sanoja ja ollen täten eräänlainen väärä profeetta itsekin. Laura myös lupaa tuoda Lizziellekin hedelmiä, houkutellen tätä mukaan tutustumaan näihin vääriin oppeihin. Kun hiisistä ei enää kuulu, Lauran ahdingon motivoimana lähtee Lizzie hiisien perään. Tässä teoriassa motivoijana hiisien vihalle ja kieltäytymiselle antaa hedelmiä rahaa vastaan on Scheinbergin ja Beerin mukaan viittaus kristillisestä historiallisesta kieltäytymisestä käydä kauppaa juutalaisten kanssa jälkimmäisten ehdoilla. Lizzie ei myöskään suostu nauttimaan hedelmistä hiisien ehdoilla ja läsnäollessa.

Tällaiseksi kertomukseksi tulkittuna Goblin Market saa kiistämättömän ksenofobisen ja antisemitistisen alavireen. Runo tällöin varoittaa kristittyjä vieraiden uskontojen hengen hedelmistä ja perikadosta, joihin niistä nauttimalla voi joutua. Laura pelastuu ainoastaan, kun Lizzie omalla ruumiillaan paljastaa hedelmien todellisen luonteen, ne ovat karvaita ja täynnä tuskaa. Onhan kärsiminen Raamatussakin keskeisessä roolissa varsinkin Uudessa Testamentissakin.

En kiistä Scheinbergin ja Beerin tulkintaa, mutta se jättää päähenkilöiden lisäksi myös lukijalle todella pahan maun suuhun, eikä se ole siis näkökanta josta halusin kuvitusta lähestyä. Viktoriaaniselta ajalta on säilynyt tähän päivään monia kulttuurillisia teoksia ja aspekteja, ja ajan uskonnollinen ahdasmielisyys ja antisemitismi ei ole se jonka soisin säilyvän. Vaikka sitä ei näkökulmana sovi sivuuttaa kokonaan. Meidän on opittava historiasta osataksemme parantaa nykypäivää.

TAIDEMAAILMAN PORTINVARTIJAT

Hiisiä on tulkittu myös ajan miesvaltaisen taidemaailman edustajina. Ammattimaisia naistaiteilijoita ei Viktoriaaniseen aikaan juurikaan ollut, ja naisten taidetta, erityisesti kuvataidetta ja musiikkia ei otettu tosisaan vaan pidettiin enemmänkin harrastuksena ja puuhasteluna, ja tällaisena sitä jopa kannustettiin ylemmissä yhteiskuntaluokissa. Laajempi taideopetus ja pääsy alan oppilaitoksiin ei tullut kuuloonkaan ja piireissä oli yksinomaan miehiä, jotka halusivat pitkälti sen sellaisena pitääkin. ^[17]

Sandra Gilbert ja **Susan Gubar** (1979, 3) kirjoittavat teoksessaan *The Madwoman In The Attic*, että yleinen asenne luomista, niin kirjallista kuin kuvallistakin, pidettiin yksinomaan miehisenä lahjana Viktoriaaniselalla ajalla ja vielä kauan sen jälkeenkin. Taidetta ja sen tekemistä verrattiin luomiskertomukseen, jossa jumala loi ihmisen. Jos taiteilija luontoa (maailmaa) kuvatessaan luo näin oman peilauksensa todellisuudesta, on taiteilija Jumalan lailla luomansa maailman hallitsija. Tämä teoria luo

miestaiteilijasta jopa pyhän mielikuvan. Jotkin taiteilijat ja teoreetikot, kuten **John Wilmot** jo 1600-luvulla tai **Gerard Manley Hopkins** kirjeessään vuodelta 1886, liittivät jopa taiteilijan työvälineisiin fallisia konnotaatioita.

Tässä tulkinnassa hedelmät symboloivat siis kulttuuria, arvostusta ja lupaa taiteelliseen toteuttamiseen, ja ajan taidemaailmaa yleensä. Laura siis vietellään hiisien (tässä tulkinnassa taiteilijoiden ja taidealan auktoriteettien) toimesta maistamaan tätä itseilmaisun ja -toteuttamisen vapautta, nauttimaan taidemaailman hedelmistä. Naiset ovat kuulleet hiisien kutsun monesti ennenkin, ja ovat molemmat kiinnostuneita, mutta vain Laura tarttuu lopulta kutsuun. Hiidet eivät halua vastapalkaksi rahaa, vaan kyynel ja hiussuortuva voivat tässä symboloida esimerkiksi tunteita ja fyysistä kauneutta. Hedelmät maistuvat ihanalta ja niitä tuovat olennot ottavat hänet näennäisesti avosylin vastaan:

*She heard a voice like voice of doves
Cooing all together:
They sounded kind and full of loves
In the pleasant weather
(v.80-84)*

Taidemaailma ottaa kauniin nuoren naisen vastaan, kokeilemaan sitä itseilmaisua ja vapautta jota hän on kaivannut. Kun sitten seuraavana iltana kutsua ei kuulu, eikä sen jälkeenkään, kuihtuu tältä elämänilo. Kun on päässyt maistamaan unelmiaan ja ne on sitten riistetty, vaipuu Laura epätoivoon. Hiidet ovat saaneet hänestä ilonsa irti ja välinpitämättömyydessään jättäneet hänen kaipaamaan maailmaa, josta hän sai vain maistaisen.

Kun Lizzie lähtee vaatimaan hedelmiä avuksi siskolleen, mutta ei suostukaan maksamaan heidän vaatimallaan tavalla, suuttuvat hiidet. Tämä voisi ehkä kuvastaa sitä, kun nainen vaatii pääsyä taidepiireihin omilla ansioillaan ulkoisen kauneuden ja mahdollisesti fyysisen läheisyyden sijasta, ei se enää sovikaan vaan aiheuttaa aggressiivisen vastareaktion. Hiisien reaktiot tässä tulkinnassa perustuvat siis ylimielisen, pinnallisen ja miehisen taide-eliitin reaktioon, kun naiset tuohon aikaan pyrkivät myös taidemaailmaan muutenkin kuin malleina ja muusina. Ne ovat näennäisen vastaanottavia kun naiset ovat valmiita toimimaan heidän ehdoillaan, mutta eivät ole kuitenkaan oikeasti kiinnostuneita ottamaan heitä vastaan vertaisinaan. Taidepiirit ovat kautta aikain olleet hyvin miesvaltaisia, ja vaikka tilanne on parantunut, ovat ne sitä edelleen. Tämänkin tulkinnan lopetuksessa Lauran pelastaa sisarten välinen solidarisuus, mutta jättää loppuun suloisenkatkeran tunnelman. Kumpikaan ei

kaipaa hedelmiä enää.

YHTEENVETO

Koska siis kuvitus on yksi tulkinta tekstistä, on kuvittajan näkökulmalla ja tulkinnalla merkitystä siihen, millaisia tyyllisiä, sisällöllisiä ja teknillisiäkin päätöksiä hän tekee ja mitä kohtauksia kuvittaa. Tämä on erityisesti huomioitavaa kuvitettaessa teosta joka on altis sisällöllisille tulkinnoille. Esimerkiksi faktateosta kuvitettaessa on tilanne paljon suoraviivaisempi, kuvituksen on pysyttävä yksissä tekstin faktojen kanssa eikä suurta varaa tulkinnoille ole. Poikkeuksena ehkäpä spekulatiiviset kuvitukset vaikkapa planeetoista tai muista avaruuden ilmiöistä, joista meillä ei ole oikeaa kuvattua materiaalia tai muuta relevanttia faktatietoa joihin pohjata tämä kuvamateriaali. Näitä näkee kuvituskuvina varsinkin populääritieteellisissä julkaisuissa. Näissä kuvituksissa on kuitenkin aina erikseen maininta sen olevan taiteilijan näkemys aiheesta. Tämä näkemys saattaa jäädä sitkeästi katsojan mieleen, jos spekulatiivinen kuvitus esitetään faktojen yhteydessä korostamatta sitä, että se on kuvittajan näkemys, kirjoittaa **Nell Greenfieldboyce** (2006) artikkelissaan *"Out Of This World: How Artists Imagine Planets Yet Unseen"* Yksi artikkeliin haastatelluista kuvittajista, **Luis Calçada**, toteaaakin että tällaisessa kuvittamisessa on omat vaaransa, yleisö saattaa kuvitella realistiset kuvitukset aidoksi havainnoiksi.

Jos siis lukija on näin altis mielikuville vaikka kuvitus erikseen mainitaan tulkinnaksi, onko kuvittajalla myös fiktiossa vastuu siitä, minkä mielikuvan hän lukijalle materiaalista tuo esille? Käsityksekseni muodostui kyllä, jos teos itsessään on altis tulkinnoille. Huomioon on syytä ottaa esimerkiksi vaikkapa rodulliset stereotyypit, joiden kanssa täytyy tehdä ajatustyötä ettei tahattomasti vahvista uskomuksia tai mielikuvia joita ei suunnitellut työssään vahvistavan. Kuten Scheinberg ja Beer tulkitsivat runosta juutalaisvastaista propagandaa, mikäli tätä mielikuvaa ei halua toistaa tulee se huomioida runon antagonistien hahmosuunnittelussa.

Paneuduin näistä löytämistäni eri tulkinnoista eniten naissankaruuteen ja sisarten väliseen solidaarisuuteen, sillä se perustui kaikista suoraviivaisimmin runon kirjoitushetkeen sekä siihen viestiin, jonka haluan sieltä tuoda nykypäivään. Runo on omistettu Maria Francescalle, Christinan vanhemmalle siskolle, mikä tekee tästä tulkinnasta myös kirjailijan henkilöhistoriallisella tasolla merkityksellisimmän. Oli kiinnostavaa tutkia, miten runon taustoja tulkitsemalla sai ikään kuin katsauksen kirjoittajan mielenmaisemaan ja elämäntilanteeseen - teemojen lisäksi esimerkiksi

tarinan sankaritar Lizzie sattoi saada nimensä **Elizabeth Siddalilta**, jonka kanssa Dante Gabriel meni naimisiin runon kirjoittamisen aikaan 1860, ja jota hän kutsui sisarusten välisessä kirjeenvaihdossa Lizzieksi (Rossetti 1895, 173).

William Michael Rossetti on julkaissut sisarusten välistä kirjeenvaihtoa useamman teoksen verran. Näissä käy ilmi, että Christina itse väitti kirjoittaneensa runonsa lapsille, ilman mitään sen syvempää symboliikkaa tai merkitystä.^[6] Silti, kuten on runoudelle on ominaista, Goblin Market on kautta sen historian herättänyt erilaisia mielikuvia ja tulkintoja. Oma, ainoastaan intuitiosta kumpuava teoriani on myös, ettei Rossetti välttämättä ollut todenmukainen väittäessään tätä veljilleen, varsinkin kun runo on kirjoitettu aikana, jolloin sen implikoimat teemat ovat olleet arkaluontoisia ja vaikeasti hyväksyttävissä (Hughes 2014). Tällä teoriolla ei kuitenkaan ole faktista perää.

Goblin Marketin vaikuttavuus on nimenomaan sen monitulkinallisuudessa, joten en halunnut ohjailla lukijaa liikaa. Esimerkiksi, jos hiisistä olisi piirtänyt tarkoituksellisen karikatyyrisiä ihmishahmoja, olisi se ollut mielestäni aivan liian osoittelevaa ja potentiaalisesti ongelmallista, jos lukija päätyy näkemään niissä jonkin tietyn ihmisryhmän omista runon tulkinnastaan lähtevistä syistä. Lisäksi, koska työni kohderyhmänä on useampi kuin yksi ikäluokka, ei tällainen visuaalinen satirisointi tukenut tätä tarkoitusta. Eläimellisiä hiisiä on myös yksinkertaisesti hauska piirtää, ja toivon, että se näkyy kuvitusjäljessä.

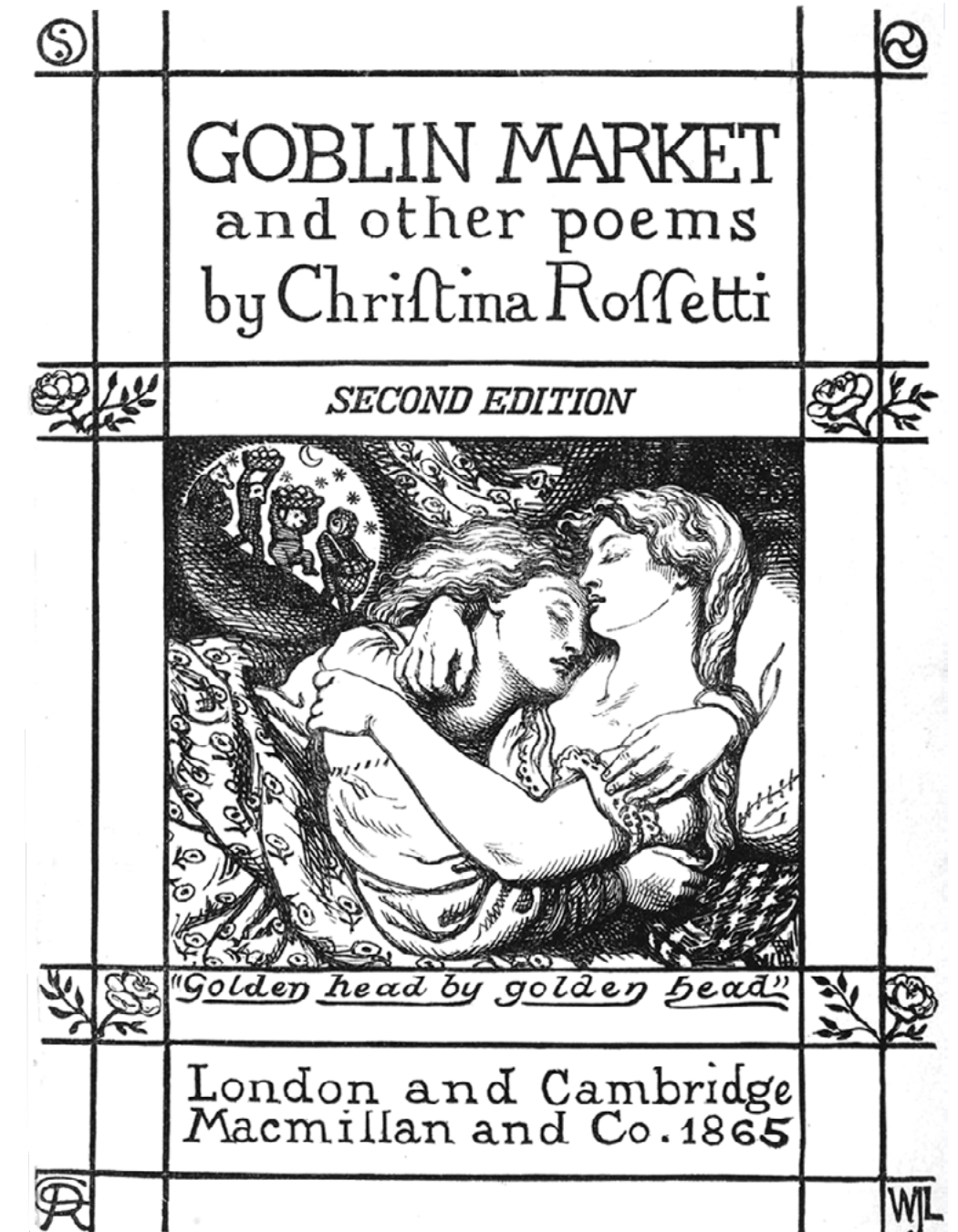
Aiempia kuvituksia

Alkuperäiset Goblin Marketin kuvitukset olivat Dante-Gabriel Rossettin käsialaa. Ne olivat ainoat runokokoelman kuvitukset ja tehtiin sen etu- ja takakansikuvituksiksi (Kuvat 4 & 5). Kuvitukset ovat kuvittajalleen ja pre-rafaeliittiselle tyylille tyypillisesti hyvin yksityiskohtaisia. Siskojen, erityisesti Lizzen käsivarret ja kaulat ovat taiteilijan omaiseen tyyliin varsin rotevat vastoin viktoriaanisen ajan klassista naisihannetta. Ehkäpä tämä kiinnostava yksityiskohta vaikutti eniten mielikuvaani sisarusten elämäntyylissä.

Runosta on sittemmin tehty jonkin verran uudempaa kuvitusmateriaalia. Kaikki löytämäni sijoittuvat 1900-luvulle. Useimmat ovat kuvitussarjoja, mutta runosta on tehty jopa yksi sarjakuva vuonna 1984. Suosituimmat kohtaukset ovat päähenkilöiden ja hiisien väliset kohtaamiset; joko se, jossa Lauraa vietellään hedelmillä, tai se, jossa Lizzie on hiisien hyökkäyksen alaisena.

Moni kuvittaja onkin selvästi keskittynyt runossa sen eri tulkittuihin teemoihin, ja useinmiten ne ovatkin olleet kauniita, romantisoidun satukirjamaisia visualisointeja tapahtumista, tai keskittyvät suoraan runojen joidenkin kohtausten tulkittuun erotiikkaan. **Arthur Rackhamin** kuvituksissa vuodelta 1933, on sekoitus molempia (Kuvat 6 & 7).

Kuva 4

Dante Gabriel Rossetti. 1865. Golden head by golden head. Goblin Market and other poems by Christina Rossetti, second edition. London and Cambridge Macmillan and Co. 1865. Kansikuva.

Kuva 5

"Buy from us with @ golden curl"

Dante Gabriel Rossetti. 1865. Buy from us with a golden curl. *Goblin Market and other poems* by Christina Rossetti, second edition. London and Cambridge Macmillan and Co. 1865. Takakannen kuvitus.

Kuva 6

Arthur Rackham. 1933. Kuvitus kirjassa "*Goblin Market* illustrated by Arthur Rackham".

Rackhamin kuvitukset voisivat olla mistä tahansa klassikkosatakirjasta. Kohtaus, jossa hiidet ahdistelevat Lauraa, ei ole osoittelevan seksuaalissävyyteisesti kuvitettu, mutta Lauran vaate ei ole käytännön kotityöt mielessä hänelle puettu. Mielenkiintoisesti hiisien joukossa on klassisen maskuliinis-neutraalin ulkoasun lisäksi myös naisten pukeutumiseen tyyppillisempiä päähuveja. Yksi huivipäisistä hiisistä nojaa trenssitakkiseen lajitoveriin varsin läheisen näköisesti hymy kasvoillaan (Kuva 7). Yksityiskohta tuo persoonallisuutta myös näihin taka-alan hahmoihin.

Runosta on tehty myös eksplitiivisen eroottisia visuaalisia tulkintoja, kuten esimerkiksi **Kinuko Craftin**, palkitun Yhdysvaltalaisen kuvittajan kuvauksessa hiisistä viettelemässä Lauraa. Ne on julkaistu Playboy-lehdessä vuonna 1973. (Kuva 8) Craftin kuvituksessa miestenlehteen Laura on pelokas ja uhatun näköinen, ja kuvan kielen voi suoraan rinnastaa klassisiin maalaustaiteen kuvauksiin seksuaalisesta väkivallasta, kuten vaikkapa **Artemisia Gentilescin** maalaukseen *Susanna and the Elders*.

Tämä antaa kuvan kohtauksesta, jossa nuoren naisen viattomuutta yritetään korruptoida hyvinkin väkivaltaisesti. Lauran seisoma-asennossa, hiusten asettelussa ja värissä sekä käsien asennoissa on kiinnostavia visuaalisia yhteyksiä **Sandro Botticellin** *Venuksen syntymään*.

Craftin muissa kuvituksissa sadusta, joita hän teki kolme, on sen sijaan hyvin paljon sitä, mitä Playboy -lehdessä voi odottaa julkaistavan. Se on kaikkine yksityiskohtineen kiistattoman eroottinen. Humoristisena yksityiskohtana Laura jopa vetää ohi juoksevalta hiideltä housuja jalasta kuvituksessa, joka viittaa kohtaukseen jossa Laura hurmostilassa nauttii hedelmistä (Kuva 9).

Craftin tulkinnan seksuaalisuus ei siis rajoitu ainoastaan aggressiivisiin ja passiiviseen osapuoliin, vaan Laura osallistuu itse bakkanaaleihin maistettuaan hiisien hedelmiä.

Alastomuutta, joskin osittaista, on myös **John Boltonin** sarjakuvakuvituksessa runosta 1980-luvulta. (Kuva 10)

Boltonin sarjakuvaversio runosta on erikoisimpien joukossa, mitä tulee runojen kuvittamiseen. Sen tyyli on maalauksellinen, lähes realistinen, ja se on kaikessa värikkyudessaan hyvin kaunis. Lizzie ja Laura ovat kuitenkin koko sarjakuvan ajan hyvin vakavia, jopa vihaisen näköisiä. Se tuo mielestäni hieman omituisen tunnelman tähän runoon, jossa kuitenkin hahmojen tunnemaailma heittelee hyvinkin intensiivisesti. Se oli silti esimerkiksi väripaletinsa osalta hyvää referenssimateriaalia. Boltonin hiidet ovat kuin satukirjojen tonttuja tai kääpiöitä, selvästi inhimillistä lähtökohdista piirrettyjä (Kuva 11).

Arthur Rackham. 1933.
Kuvitus kirjassa "Goblin Market illustrated by Arthur Rackham".

Kuva 8

Kinuko Craft. 1973. "Goblin Market: A Ribald Classic," Playboy 20.9.1973

Kuva 9

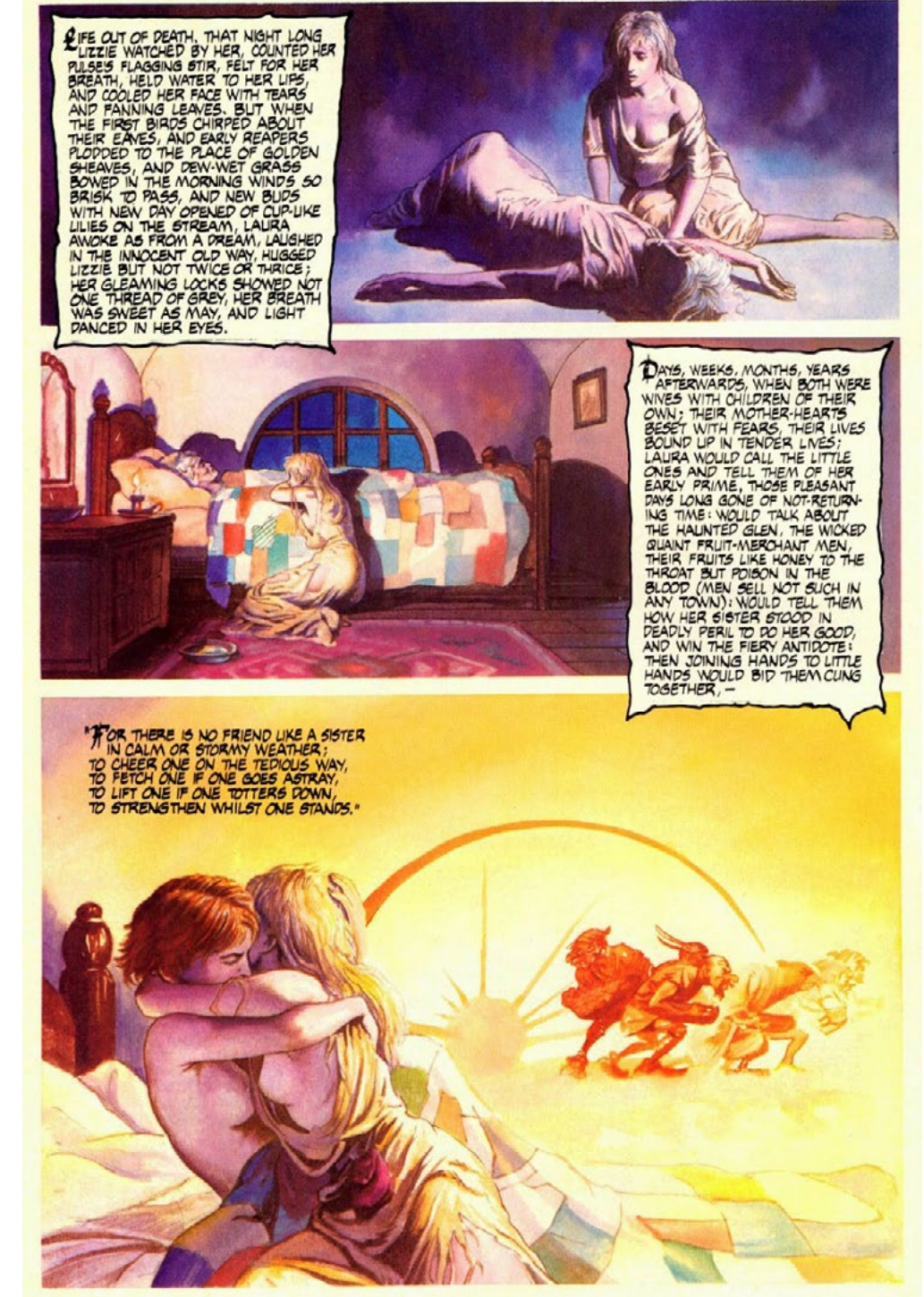
Kinuko Craft. 1973. "Goblin Market: A Ribald Classic," Playboy 20.9.1973

Kuva 10

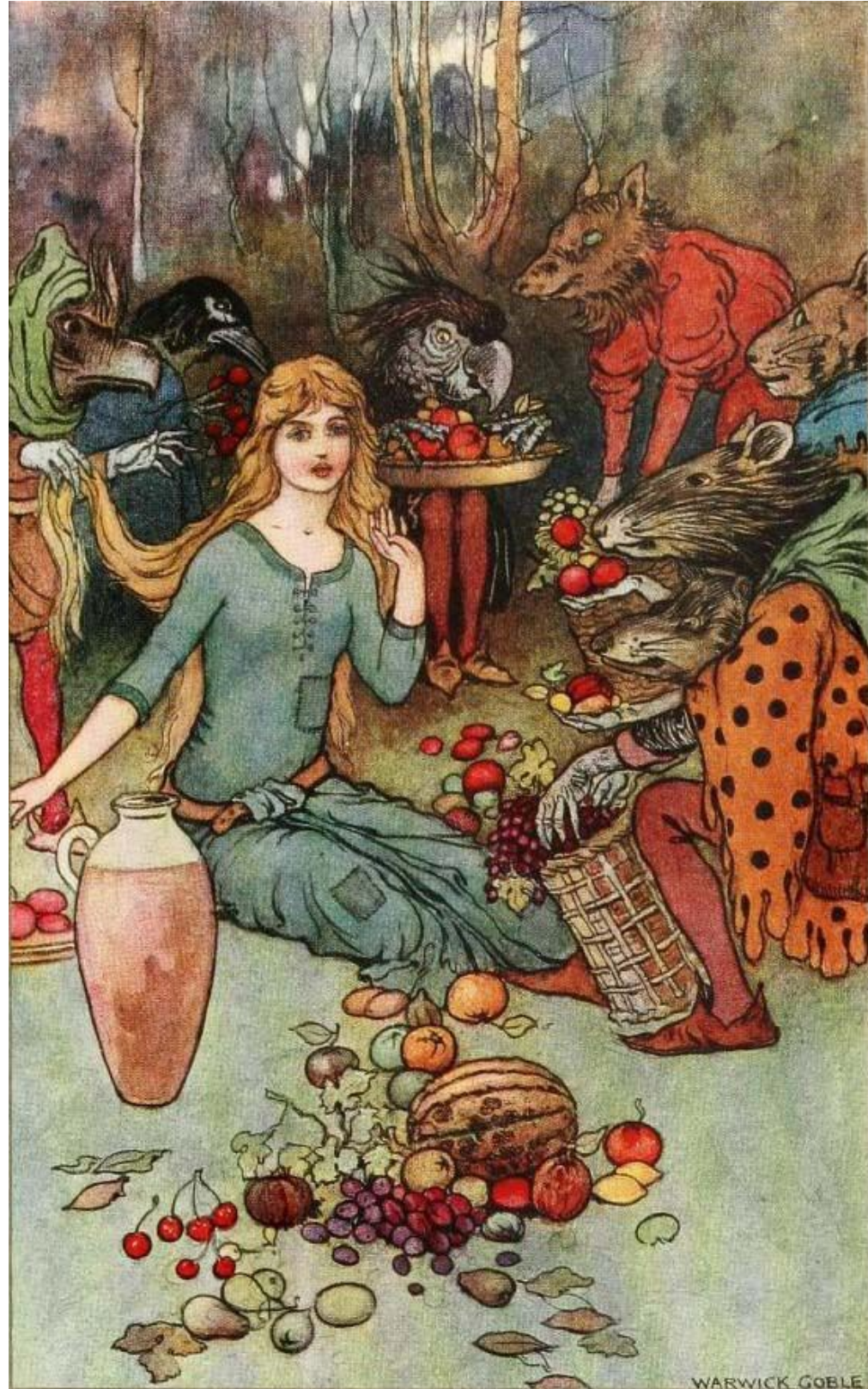
John Bolton. 1983. Pathways to fantasy. Vol. 1, no. 1 (July 1984), San Diego, CA: Pacific Comics. [Viitattu 4.5.2019] Saatavissa: <http://mydelineatedlife.blogspot.com/2010/09/boltons-goblin-market.html>

Kuva 11

John Bolton. 1983. Pathways to fantasy. Vol. 1, no. 1 (July 1984), San Diego, CA: Pacific Comics. [Viitattu 4.5.2019] Saatavissa: <http://mydelineatedlife.blogspot.com/2010/09/boltons-goblin-market.html>

Kuva 12

Warwick Goble. 1920. Owen, Dora & Goble, *Warwick: The book of fairy poetry*, London, New York : Longmans, Green and Co. 1920

Warwick Goblen tulkinta hiisien viettelykohtauksesta vuodelta 1920, on enemmän klassisen satukirjamainen. Laura näyttää nuoremmalta ja hiidet ovat eläimellisempiä kuin vaikkapa Craftin demonimaiset hahmot. (Kuva 12) Goblen kuvituksessa kiinnostavaa on hiisien suoran eläimellisyyden lisäksi Lauran rääsyinen vaatetus. Se varsin pienenä yksityiskohdana kertoo jo hänen tulkinnastaan sisarusten elinolosuhteista.

Kaikissa näistä kuvituksista ilmenee hyvin kuvittajan valitsema kohde-ryhmä, ja se, mitä teemoja ja mielikuvia runo on kussakin kuvittajassa herättänyt ja mitä hän on tahtonut sieltä nostaa viesteikseen lukijalle. Siinä missä esimerkiksi Kinuko Craft koki sen ehkä implikoivan ja symboloivan nuoren naisen seksuaalista heräämistä, tulkitsi Warwick Goble sen enemmän lastensatuna, tai ainakin kuvitti sen siihen mielikuvaan sopivalla tavalla.

En itse halunnut toistaa täysin samoja tulkintoja kuin edeltäjäni tässä kuvitusprojektissa, vaan tuoda runosta esiin jotain uutta aspektia. Valitsin siksi pääviestikseni tässä projektissa sisarusten välisen tuen ja välittämisen, sisäisen tunnemaailman ja vapauden tuomitsemisesta vastoinkäymisten kohdattua.

Prosessi

TEKNIikka

Kuvitustekniikaksi valitsin digitaalisen piirtämisen. Päädyin tähän valintaan monesta syystä. Ensisijainen oli aikataulu. Suunnitelmani oli tuottaa 15-20 väritettyä kuvitusta, ja nopeallakin piirrostekniikalla se on työläs urakka. Digitaalinen kuvitus on minulle ennestään erittäin tuttu tekniikka ja siihen on syntynyt tuotannollisia rutiineja ja vakiintunut tyyli, josta en lähtenyt tämän projektin puitteissa poikkeamaan merkittävästi. Se on myös kuvitustekniikkana riippumaton saatavilla olevista resursseista kuten erilliset työtilat tai skannerin saatavuus. Piirtopöytä, jolla kuvat tuotettiin (Wacom Intuos Pro) oli saatavilla jo omasta takaa. Aloittaessani työskentelyä tarjoutui minulle tilaisuus verrata työskentelyä piirtonäytön (Wacom Cintiq) ja tavallisemman piirtopöydän välillä, mutta näiden teknologioiden kesken en huomannut merkittävää eroa työn laadussa tai tekotahdissa.

Toinen peruste oli aiempien runon kuvitusten joukosta erottuminen. Vertailemiäni aiempien kuvitusten joukossa oli ainoastaan ei-digitaalisia kuvitusmenetelmiä, tussipiirroksista erilaisiin maalaustekniikoihin. Kutsun näitä tekniikoita tässä erottelun vuoksi *perinteisiksi* tai *analogisiksi* kuvitustekniikoiksi. Niiden jälki on tunnistettavaa näihin tekniikoihin perehtymättömällekin, ja halusin kokeilla, istuuko vanhaksi tunnistettava kieltä puhuva runo myös nykyaikaisilla tekniikoilla kuvitetun runon viereen. Näin uusi ja vanha luova tuotos rinta rinnan loisivat toivottavasti kiinnostavan kontrastin, ja ehkä jopa metatasolla eräänlaista dialogia, kun niiden luomat mielikuvat ne synnyttäneistä aikakausista ja niiden ajatusmaailmoista kohtaavat paperilla tai näytöllä.

"Digitaalinen kuvitus" ei itsessään terminä määrittele lopputuloksen ulkonäköä, kuten esimerkiksi vaikkapa "akvarellimaalaus" tai "puupiirros" antaa ainakin suuntaa antavan mielikuvan väripinnoista, tekstuureista tai viivatyylisestä, joista kuvitus koostuu. Digitaalisesti voidaan kuitenkin

toisintaa useimpia analogisia kuvitustyyliä ainakin visuaalisesti, ja lisäksi käyttää esimerkiksi 3D-mallinnusta tai vektorigrafiikkaa, jotka eivät sovellu vastavuoroisesti toisinnettaviksi perinteisemmällä kuvitustekniikoilla. Se siis määrittelee kuvituksen ulkonäköä suunnilleen yhtä paljon kuin termi "perinteinen kuvitus" erittelee maalauksen tai kaiverruksen välillä. Toisin kuin näillä analogisilla tekniikoilla, ei eri digitaalisen kuvituksen tyyliä ole vakiintunut erillisiä nimiä esimerkiksi materiaalien tai tekotavan mukaisesti. Ainoat vakiintuneet erottelevat termit ovat "digimaalaus" ja "digikuvitus", joista ensimmäinen viittaa nimenomaan analogisia maalaustekniikoita kuten öljy-, akryyli- tai vesivärimaalausta jäljittelevään kuvitusjälkeen.

Valitsemani digitaalista kuvitustyyliä voisi kutsua siis vaikkapa digitaaliseksi piirtämiseksi, vaikka siinä on tasaisia väripintoja kuten maalausten tuotetuissa kuvituksissa. Tarkan termin löytäminen ei kuitenkaan ole tässä oleellista.

KUVITUSAIHEIDEN VALINTA

Lähtiessäni tekemään kuvitusta jaoin ensin runon "kohtauksiin", tekstikokonaisuuksiin joiden pohjalta kuvitusaiheet valikoituisivat. Yksi kohta saattoi olla esimerkiksi rivit 1-31. Jakoon vaikutti myös tekstin määrä ja paljonko sitä mahtuisi yhdelle aukeamalle tasapainossa kuvituksen kanssa.

Runo on visuaalisessa ulkoasussaan varsin kapeaa palstaa, sillä se on säikeistetty noin 5-7 sanan säkeisiin, ja jokaisen säkeen jälkeen on rivinvaihto. En lähtenyt sitä muuttamaan alkuperäisestä ulkoasustaan, sillä tämä kirjoitusasu on tehokas rytmittäjä. Päädyin näin ollen koko taitosakin varsin kapeaan formaattiin. Vaikka nämä ovat taitollisia valintoja, eivätkä niinkään kuvituksellisia, tuli ne kuitenkin mielestäni ottaa huomioon jo kuvitusta suunnitellessa.

KÄSIKIRJOITUS JA SOMMITTELU

Näiden kohtausten pohjalta suunnittelin kuvitusten sisällöt. Koska aivan joka kohtausta ei pystynyt kuvittamaan runon pituuden ja aikataulun vuoksi, valitsin näistä kuvitettaviksi runon kohdat, jotka sekä olivat runon draaman kannalta merkittäviä, tuntuivat mielenkiintoisilta kohtauksilta toteuttaa, ja tukivat viestinnällisiä tavoitteitani eli toivat mielestäni esiin niitä viestejä ja tulkintoja jotka halusin tuoda esille lopullisessa kokonaisuudessa, sekä kuvastivat protagonistien sisäisiä tuntemuksia. Näiden pohjalta tein suunnitelman tai kuvakäsikirjoituksen aukeamien sommittelusta ja väripaletteista.

Ensimmäinen kuvakäsikirjoitus, kevät 2018

Heti käsikirjoituksen alkaessa muodostua, syntyi idea tehdä negatiivisen tilan keinoin tekstipalstoista osa aukeaman kokonaisuutta. Antamalla tilaa tekstile jo kuvitusta suunniteltaessa muodostuu kokonaisuudesta yhtenäisempi, kuin tarkkaan rajattu tai koko sivun täyttävä kuvitus tekstisivun vieressä. Koska yksi tavoitteistani oli kuvan ja tekstin vuoropuhelu, sopi tämä ajatus myös tähän tavoitteeseen.

Esimerkkiä tällaisesta tekstin huomioivasta kuvituksesta löytyy vaikkapa kuvakirjasta *Lumi Azharian yllä* (Minna Lindeberg & Jenny Lucander) (Kuvat 13 & 14). Tällainen kuvitustyylillä onkin tyypillisempää lasten kuvakirjoissa, joissa tekstin pysyminen yhdessä määritetyssä palstassa sivulla ei ole kiveen hakattu vaatimus ja leikkisyys ja tavanomaisesta poikkeava taitto voi olla tehokeino. Tekstin määrä on myös kuvakirjoissa vähäisempi. Halusin kuitenkin kokeilla, taipuuko myös lasten lisäksi aikuisille suunnattu teksti tähän tyyliin. Enemmän aukeamien taitosta ja grideistä osiosta Taitto (s.59).

Kuva 13 & 14

Arrow Valadonia ja Amelie Wilsonia jahdattiin koirien kanssa ja heitä kutsuttiin noidiksi ja pettureiksi. Heidän nimensä naulattiin portteihin ja oviin. Ja sytytettiin tulia, joissa heidät poltettaisiin roviolla.

Mutta kukaan ei saattanut koskaan löytää heitä. Sillä he menivät nimensä tuolle puolel, yön syvimmän pimeyden halki he kulkivat. Sillä heidät oli kutsuttu elämään Vapaudessa. Arrow Valadon ja Amelie Wilson astuivat Azhariaan sen ikuisen yön syvyydestä, joka oli Pimeydenruhtinaan tahto. Ja kun ensimmäinen päivä koitti, satoi lumi Azharian vuorien ylle ja lumi oli kuin tähtiä heidän hiuksissaan. He kirjoittivat Seimirin tyttölapsista, paostaan Errit Seimiristä, ja piirsivät tulella maahan ympyrän. Tulesta juoksi liekkejä hevosina taivaalle ja tuhkasta nousi lintuja Azharian vuorien ylle.

Jenny Lucander. 2017. *Lumi Azharian yllä*. Otavan Kirjapaino Oy Keuruu, Teos & Förlaget, 2017.

Sommitelussa koitin asemoida kaiken vieraaseen ja hiisiin liittyvän aukeaman oikeanpuoleiselle sivulle. Laura siirtyy hedelmiä syödessään vasemmalta sivulta oikealle, ja kun hän alkaa haikailemaan hiisien perään, katsoo hän aina taas oikealle. Myös muuten rauhanomaisessa kohdassa, jossa sisarukset kuvataan nukkumassa ennen kuin Laura alkaa oireilla, on hahmot kuvattu nukkumaan aukeaman oikealle puolelle. Jotain paha on tulossa. Myös Lizzien vierailu hiisien luonna on matka oikealle ja takaisin kotiin kohti vasenta laitaa. Tämä toimii ikään kuin alitajuisena symbolisena ohjeena lukijalle; kun hahmo katsoo tai liikkuu oikealle, menee hän kohti hiisiä ajatuksissaan tai fyysisesti. En tiedä, huomaako lukija tätä koskaan tietoisesti, mutta viesti on ainakin sieltä tarkkasilmäiselle löydettävissä.

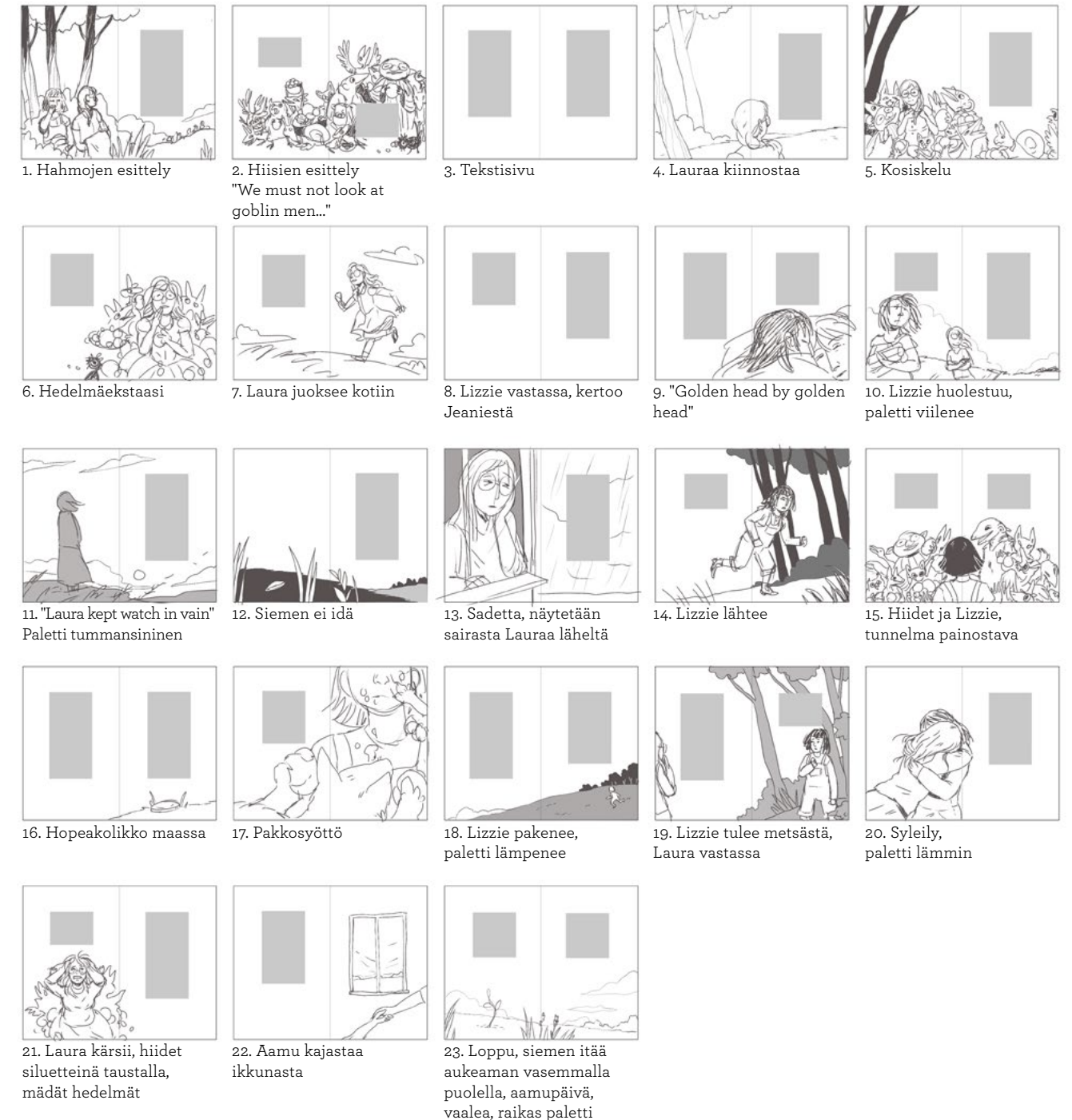
Tämän päätöksen tehtyäni, sekä hahmosuunnittelun edettyä tein lopullisen kuvakäsikirjoituksen. Suunnitelluksi määräksi aukeamia tuli 23, joista 22 kuvitettuja. Lisäsin myös vaihteluita kuvakokoihin, ripotellen mukaan enemmän lähikuvia ja yhden yleiskuvan, sillä ensimmäisessä käsikirjoituksessa hahmot on kuvattu varsin tasaiselta etäisyydeltä ja se kaipasi vaihtelua. Myös muutamia elottomia esineitä on korostettu, kuten siementä, jonka Laura tuo mukanaan, ja kolikkoa, jonka Lizzie tarjoaa maksuksi hiusten sijaan.

Siskojen yhteen liitetyt kädet, Lizzie auttamassa Lauraa ylös sängystä, on viimeinen kuva, joka heistä näkyy. Aamu koittaa yön jälkeen ikkunasta, josta Laura käsikirjoituksen kuvassa 13 on katsonut sairaana ulos. Lauran parannuttua runon viimeinen kohta alkua aikahyppäyksellä vuosien päähän, kun sisarukset ovat jo aikuisia:

*Days, weeks, months, years
Afterwards, when both were wives
With children of their own;
(v.544-547)*

Jos kuvaisin hahmoja tässä viimeisessä kohtauksessa, olisivat ne huomattavasti eri näköisiä, sillä hahmojen ulkonäkö on muuttunut runon edetessä ja näin ollen loogisesti myös vuosia vanhemmat siskot olisivat vanhemman näköisiä. Tämän sijasta päätin lopettaa symboliikalla; peilaten itämättömään siemeniin, jota Laura koitti istuttaa kuvassa 12, on sen paikalla, vasemmalla sivulla nyt terve taimi. Merkitseekö tämä taimi sisarusten lapsia, terveessä maaperässä kasvavaa hedelmää vaiko jotain aivan muuta jätän tarkoituksella lukijan tulkittavaksi. Kuvan värit on kuitenkin kevyt ja valoisa verrattuna kuvan 12 tummaan, painostavaan tunnelmaan. Väripaletin merkityksestä tarkemmin hieman edempänä.

Goblin Market, kuvakäsikirjoitus, kesä 2018, tekstipalsta merkitty harmaalla

Digitaalinen kuvitusprosessi
karkeasti eriteltynä vaiheisiin:

1. Ensimmäinen luonnos
2. Toinen luonnos
3. Viivapiirros
4. Värit
5. Varjostus ja viivojen sävytys

KUVITUSPROSESSI

Varsinainen prosessi valitsemaani tyyliin ja tekniikkaan ei eroa peruspalikoiltaan juurikaan analogisesta kuvittamisesta, tein ensin rouheat sommitelmat kuvituksista ja niiden alustavasta väripaletista, sitten luonnokset joiden päälle viivapiirroksat. Digitaalinen tekniikka kuitenkin mahdollistaa *tasojen*, (eng. *layer*) käytön, jolloin väritys ja halutessa varjostus voidaan lisätä viivapiirroksen tason alle. Viivat voi myös värittää tai sävyttää tasomaskeja käyttäen. Tyyllillistä inspiraatiota viivapiirroksiin varsinkin hiisien osalta löysin mm. **Wallace "Wally" Woodin** humoristisesta lintukuvituksesta (Kuva 15), sekä **Sidney Herbert Simen** *Beasts That Might Have Been* -sarjasta The Sketch -lehdessä (Kuva 16 & 17).

Kuva 15

Wallace Wood. 1975.
My Word, Big Apple Comix 1975.

Kuva 16 & 17

THE THREE-LEGGED BLARM.

THE SEEKIM.

Sidney Herbert Sime. 1905. *Beasts That Might Have Been, The Sketch*, 8.3.1905

VÄRIPALETTI

Oleellinen osa kuvitusta ja sen suunnittelua oli myös yhtenäinen väripaletti. Päätin pitää sen kuvituskohtaisesti hillittynä ja käyttää sitä kuvaamaan kohtausten tunnelmaa. Löysin inspiraatioikseni mm. **Tesslyn B:n** kauniin kuvituksen *Childhood Home* (Kuva 18) ja **Tillie Waldenin** tussitöitä (Kuva 20). Molemmissa kuvituksissa tunnelmaa on viestitty väripaletilla, ja *Childhood Homen* eri väri-versiot tuovatkin katsojalle hyvin erilaiset tunnelmat muutoin identtisistä kuvista. Kaikissa on myös yksi korosteväri; *Childhood Homen* sinisessä versiossa (A) keltainen ja punaisessa (B) vihreä, ja Waldenin kuvassa kirkas punainen.

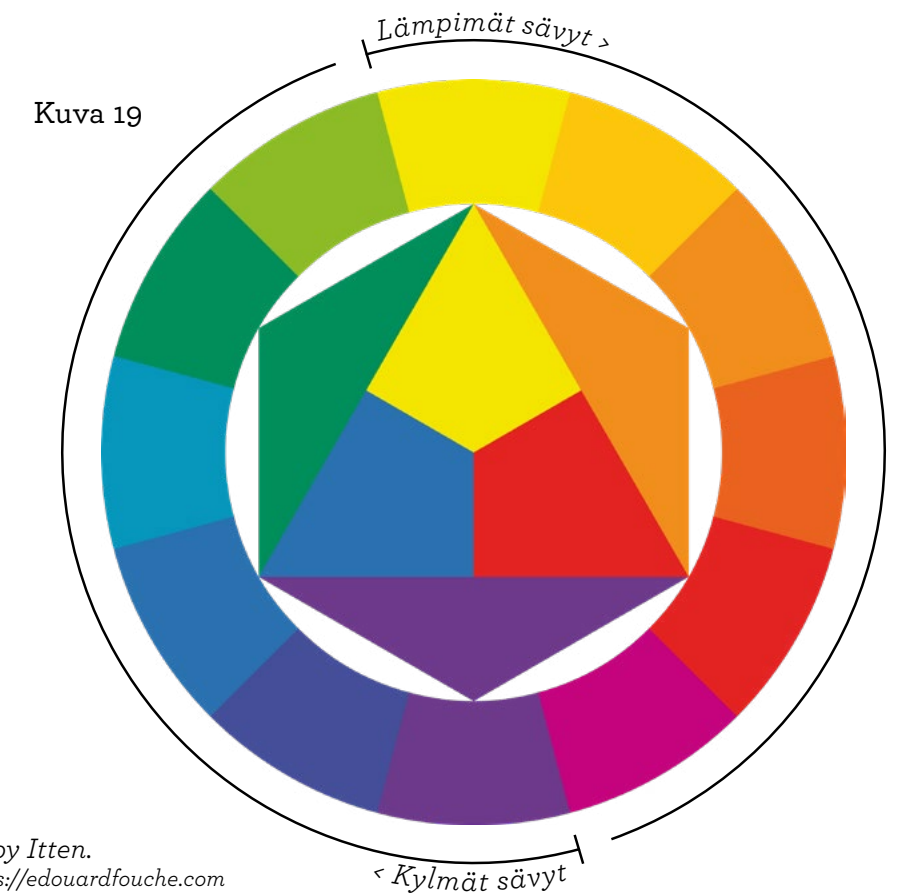
Lopullisesta paletistani ei tullut lopulta aivan näin yksinkertaista, vaan ripottelin varsinkin hedelmiä sisältäviin kuvituksiin runsaasti muitakin värejä. Näiden muidenkin värien kohdalla koitin tosin pitää huolta, että niiden pohjasävy oli esimerkiksi iloisissa kuvissa lämmin ja negatiivista tunnetta kuvaavissa kylmä. **Johannes Ittenin** väriteorialla selitettynä se tarkoittaa seuraavaa: Ittenin väriympyrä jakaa värit kolmeen pääväriin, niiden eri sekoituksista syntyviin väliväreihin ja näiden kaikkien mahdollisten sekoitusten muodostamaan 12-osaiseen väriympyrään. Väriympyrä jaetaan kylmiin ja lämpimiin väreihin kuvan 19 osoittamalla tavalla.

Johann Wolfgang von Goethen teoria väreistä puolestaan löytää näistä väreistä symboliikkaa ja mielikuvia eri tunteisiin ja luonnonilmiöihin. Kylmillä väreillä voidaan viestiä vaikkapa alakuloa, rauhaa tai hiljaisuutta. Lämpimät sävyt, varsinkin keltainen, taas yhdistetään positiivisiin tunteisiin ja auringonvaloon. Punainen taas liitetään kiihtymykseen, voimakkaisiin tunteisiin tai aggressioon. Punainen on myös yleisin luonnosta löytyvä kypsyyttä tai hedelmällisyyttä viestivä väri (Goethe 1810).

Goethen teorilla ei tosin ole tieteellistä perää ja sitä pidetään lähinnä intuitioon perustuvana, mutta se on innoittanut filosofejä ja taide-teoreetikkoja ja yleisesti omaksuttu osaksi taiteen tulkintaa ja opetusta (Popova 2012). On teoria miten tieteellisesti epäpätevä tahansa, käytin sitä kuitenkin ainakin viitteellisenä pohjana valitessani väripaletteja eri kohtauksille.

Tesslyn B. 2017. *Childhood Home* [Viitattu 8.5.2019] Saatavilla: <https://artbytesslyn.tumblr.com/post/166648468399/artbytesslyn-i-miss-my-childhood-home>

Eduard Fouche. 2017.
The Extended Color Wheel by Itten.
[Viitattu 8.5.2019] Saatavilla: <https://edouardfouche.com/The-Extended-Color-Wheel-by-Itten/>

Kuva 20

Tillie Walden. 2019. [Viitattu 14.7.2019]
 Saatavilla: <https://twitter.com/TillieWalden/status/1150138869221904385>

HAHMOSUUNNITTELU

Hahmosuunnittelu tapahtui ajallisesti kuvakäsikirjoituksen kanssa rinta rinnan. Hahmot vievät runon narratiivia eteenpäin, ja ovat siis tärkeä osa myös kuvallista tarinankerrontaa. Tutustuin hahmoja suunnitellessani erityisesti animaatiopiirroksen veteraanin **Stephen Silverin** (mm. *Kim Possible*, *Danny Phantom*) oppeihin. Animaatio- ja konseptitaidetta käsittelevä kirjallisuus sisältää erinomaisia lähteitä hahmosuunnitteluun. Vaikka Silverin tyyli on kaukana valitsemastani tyylistä tähän kuvitusprojektiin, pätee siihen kuitenkin monet samat säännöt ja lähtökohdat. Tärkeimmäksi näistä nostin hahmon *siluetin*. Siluetilla tässä yhteydessä tarkoitetaan kuvaa hahmosta, jossa ei erotu mitään sen uloimpien ääri- viivojen sisäisiä asioita. Hyvin erottuva ja identifioituva hahmo on tunnistettavissa jo tästä siluetista, ilman mitään vaatteita, yksityiskohtia tai edes kasvopiirteitä.

Aloitin hahmosuunnitteluni hiisistä, sillä runon ainoana täysin fiktiivisenä elementtinä niiden ulkonäkö määrittäisi paljon sitä, miten realistinen kuvituksen muu tyyli on. Jos piirtäisin niistä realistisen eläimellisiä, odotettaisiin samaa realismia myös muulta piirrustustyylistä, verraten vaikkapa sarjakuvamaisiin tai lastenkirjamaisiin olentoihin. Tarinan ihmisten ja fantasiaolentojen täytyy näyttää siltä, että ne voisivat asuttaa samaa maailmaa yhdessä.

Hiidet runossa on kuvattu sekä varsin homogeenisenä joukkona lieha-koivia, eläimen tavalla ääntelehtiviä ilkeitä olentoja, että saaneet osakseen myös jonkin verran yksilöllistä kuvailua. Esimerkkeinä vaikkapa:

*One had a cat's face,
 One whisk'd a tail,
 One tramp'd at a rat's pace,
 One crawl'd like a snail,
 One like a wombat prowl'd obtuse and furry,
 One like a ratel tumbled hurry skurry.
 (v.70-76)*

Rossetti kuvailee tarinan antagonistit siis varsin suorilla vertauksilla eläimiin, vaikka niihin on tuonut inhimillistä vaikutelmaa esimerkiksi Arthur Rackham ja John Bolton (Kuvat 7 ja 10). Olinkin alussa kahden vaiheilla hiisien inhimillistämistä pohtiessani, ja tein ensimmäisistä luonnoksista jopa hieman rujoja (Kuvat 21 & 22). Luonnostelin jopa toisen sivun kuvitusta yhtä aikaa kehittäessäni hiisien lopullista ulkomuotoa (Kuva 23).

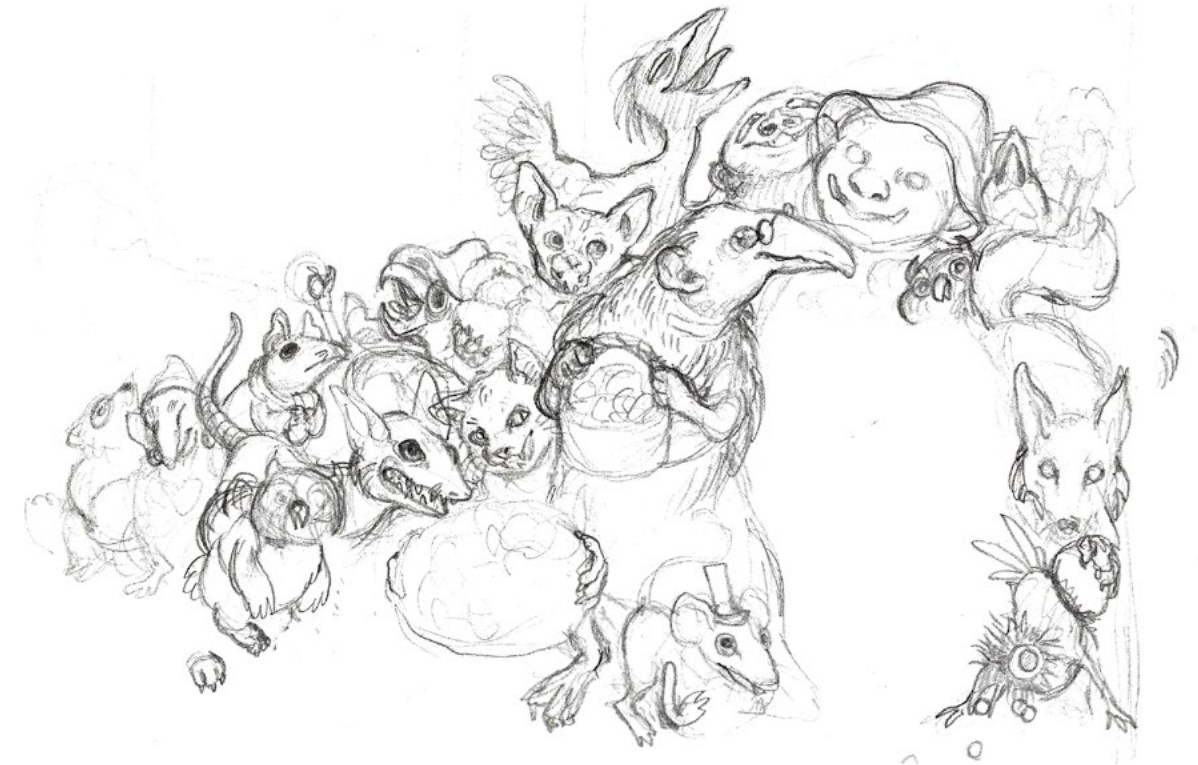
Kuva 21

Kuva 22

Kuva 23

Päätelin, että hiisissä täytyisi olla kuitenkin jotain sympaattisuutta, jotta Laura niitä runossa lähestyisi. Linnut, pienet nisäkkäät kuten ketut ja hiiret, sekä hyönteiset olivat visuaalisena pohjanani luonnoksissa. Realistisia eläimiä niistä ei kuitenkaan missään vaiheessa tullut. Ihmissäisten vaatteiden määrä väheni samalla kun tyyli kirkastui, ja jäljelle jääneet vaatteet muistuttivat vähemmän tyylietoisesti valittuja (Kuva 22) ja enemmän löydettyjä tai itse rajallisilla työkaluilla valmistettuja.

Tässä prosessissa alkoi muodostumaan muutamia hahmoja, jotka toistuivat luonnoksesta toiseen. Esimerkiksi sfinksi-kissaa muistuttava hiisi, sekä hattupäiset hiiri ja papukaija. Näistä toistuvista hahmoista tein lopulliset, puhtaat hahmoreferenssit, jotka päättyivät lopullisiin kuvituksiin (Kuva 24). Tyyli mukailee lopulta hieman Woodia ja Simeä, ollen aavistuksen groteski mutta hahmojen ollen ensisijaisesti eläimellisiä paria poikkeusta lukuun ottamatta.

Suurehkot silmät tuovat sympaattisuutta tähän monimuotoiseen hahmojoukkoon. Runsaammat kokovariaatiot verrattuna varhaisempiin luonnoksiin tulivat tarpeeseen, kun sovelsin tätä hahmojoukkoa ryhmäkuviin, joita käytännössä kaikki hiisikohtaukset ovat. Siluettien erottuvuus ei koinut ongelmaksi, kun eläinten kirjoa oli niin runsaasti valittavana. Päätin kuitenkin korostaa vielä lisää joidenkin hiisien kokoeroja, jotta ne toisivat myös eri kokoisia väripintoja ja muotoja ryhmäkuvituksiin.

Kuva 24

Tarinan protagonistit kulkivat läpi yhtä pitkän, vaikkei aivan yhtä monivaiheisen suunnitteluprosessin. Kuten tulkintaa käsittelevässä osiossa kerroin, olivat Laura ja Lizzie alusta asti kuvitussuunnitelmassani nuoria aikuisia. Halusin tuoda hahmosuunnittelussa ilmi myös tulkintani sisarusten luonteista; Laura on utelias, haaveksiva, luottavainen ja huoleton, Lizzie epäileväinen ja hieman arkakin, mutta määrätietoinen ja taipumaton. Seuraavaksi käännyin itse runon puoleen:

*“Lie close,” Laura said,
Pricking up her golden head
(v. 39-41)
White and golden Lizzie stood,
Like a lily in a flood,—
Like a rock of blue-vein’d stone
(v. 407-410)*

Runon rajalliset kuvaukset mainitsevat siis ainoastaan vaaleat, pitkät hiukset, kalpean ihon. Vaatetuksesta on eritelty mekko ja essu. Mutta aivan kuten aiemmat runoa uudelleen kuvittaneet tahot, en ajatellut olla täysin uskollinen näille kuvauksille. Dante Gabriel toki piirsi sisaruksille samantyyppiset pitkät, vaaleat hiukset ja kalpean hiipiän, mutta jo vaikkapa Kinuko Craft ja John Bolton antavat Lauralle punaiset hiukset. Päätin itsekin siis tutkia vaihtoehtoja identtisen vaaleahiuksiselle sisarusparille.

Sisarusten hiukset muutenkin ovat keskeinen elementti runossa, ja joidenkin tulkintojen mukaan myös sen teemoissa. Lauralla täytyi mielestäni olla siis pitkät, lainehtivat hiukset, joita hiidet himoitsivat. Koska nimenomaan Lauran hiukset ovat niin keskeisessä asemassa kohtauksessa, jossa hän ostaa niillä ja kyyneleellä hedelmiä, päätin että tässä kohtaa oli syytä olla uskollinen runolle. Pelkäsin myös, että jos näin oleellisessa elementissä menisin runon kuvausta vastaan, saattaisi lukija nähdä tämän välinpitämättömyytenä lähdemateriaalia kohtaan eikä tietoisena päätöksenä, jolla olisi jokin merkitys. Näin Lauralle siis sai jäädä pitkät, vaaleat hiukset. Ne ovat kuitenkin tarinan alussa kiinni letillä, jotteivät ne tulisi tielle jokapäiväisissä töissä. Kun Laura avaa lettinsä leikatakseen niistä maksun hiisille, jäävät ne auki. Kun hän tarinan edetessä ei enää kykene muuhun kuin kaipaamaan hedelmiä, ne roikkuvat rasvaisina ja menettävät elonsa, aivan kuten Laura itse.

Lizzien hiustyyli taas käytännöllisyyden kuvaajana on lyhyt polkka. Ne ensimmäisissä luonnoksissa olivat pidemmät, mutta päätin siluettia parantaakseni antaa niille selkeän muodon.

Vaatetus kertoo paljon myös hahmoista, jos kuvittaja näin toivoo. Warwick Goblen näkemys esimerkiksi antoi Lauralle paikatun, rääsyisen mekon, mikä kertoo hänen näkemyksestään päähenkilöiden varallisuudesta, tai mahdollisuuksista hankkia tai valmistaa vaatteita.

Siskot kuvataan runossa ahkerina työntekijöinä:

*Early in the morning
When the first cock crow'd his warning,
Neat like bees, as sweet and busy,
Laura rose with Lizzie:
Fetch'd in honey, milk'd the cows,
Air'd and set to rights the house,
Kneaded cakes of whitest wheat,
Cakes for dainty mouths to eat,
Next churn'd butter, whipp'd up cream,
Fed their poultry, sat and sew'd
(v.198-208)*

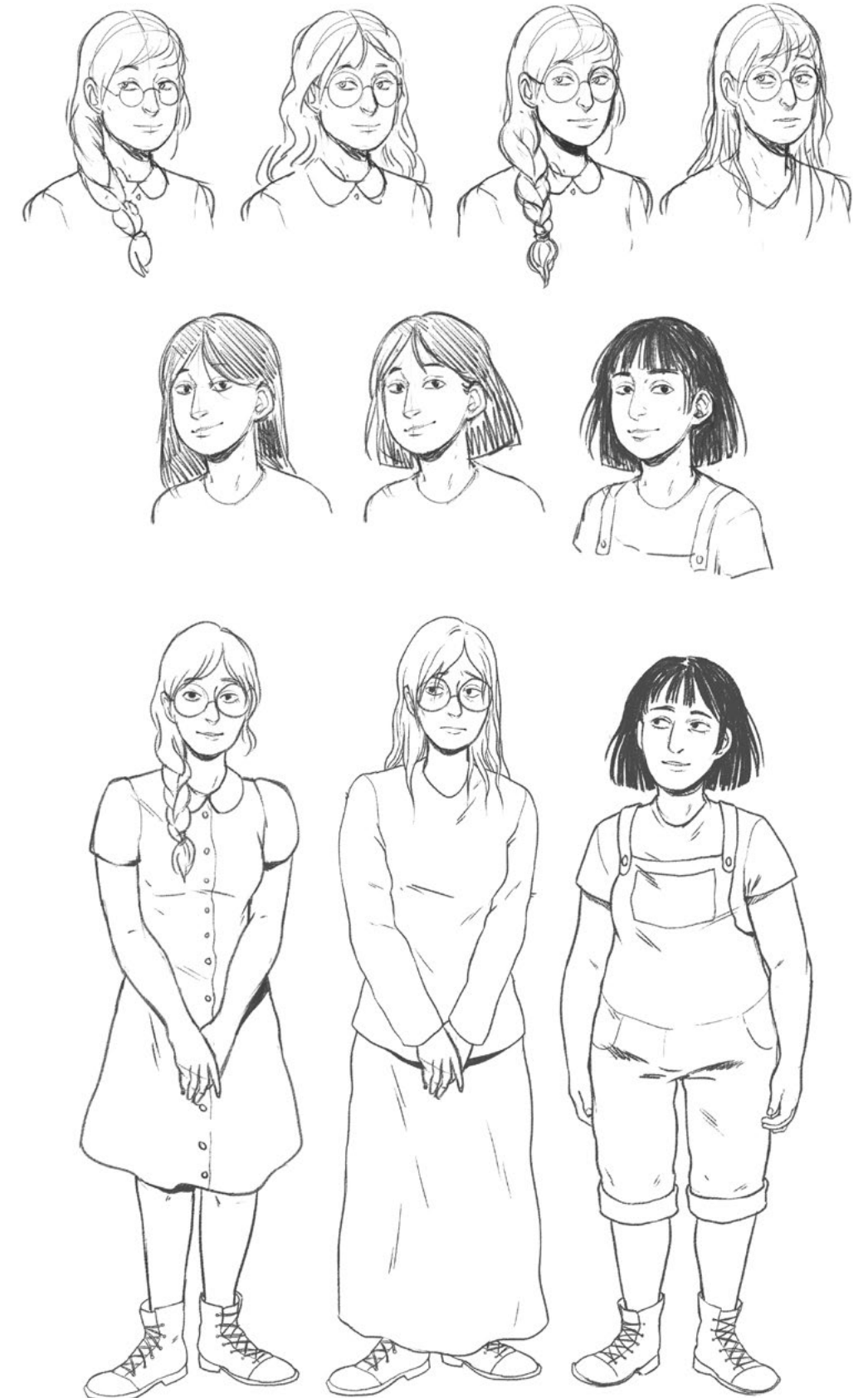
*She no more swept the house,
Tended the fowls or cows,
Fetch'd honey, kneaded cakes of wheat,
Brought water from the brook
(v.292-296)*

He elävät tästä päätellen siis varsin fyysisesti aktiivista maalaiselämää, joka vaatii työntekoa päivittäin. Molemmilla on siis käytännölliset kengät ja vaatteet, joissa voisi käydä hakemassa vettä purosta sotkeutumatta laskoksiin. Lizzielle annoin käytännölliset työvaatteet, kun taas halusin korostaa Lauran naisellisuutta hieman enemmän mekoilla ja hameilla. Kun hänen vointinsa heikkenee, vaihtuu liehuva kesäinen vaate paksumpaan, pitkähihaiseen paitaan ja raskaasti laskeutuvaan hameeseen toistamaan tunnelman raskautta (Kuva 25). Myös Lizzien vaatetus muuttuu, joskin ei yhtä radikaalisti, hän vaihtaa ainoastaan pitkähihaiseen paitaan.

Hahmojen vartalotyyppien valinnan takana oli siluettiperiaate. Hieman tanakampi ja lyhyempi, housuja käyttävä Lizzie erottuu pitkätukkaisuudesta, mekkoa käyttävästä ja hennommin piirretystä Laurasta huomattavasti paremmin. (Kuva 26)

Hahmot kehittyivät lähelle lopullisia ulkoasujaan nopeasti, ehkä siksi, että jo ensimmäisiä kertoja runoa lukiessani muodostui hahmoista ja heidän luonteistaan selkeä mielikuva. Kehitin näitä ensimmäisen mieliku-

Kuva 25

van ominaisuuksia vielä korostetummiksi. Kun näin mielessäni Lauralla silmälasit, tein niistä lopulliseen referenssikuvaan valtavan kokoiset, avoimet linssit joiden läpi hän katsoo maailmaa. Kun taas näin Lizzien käytännöllisempänä suoran toiminnan henkilönä, korostui se farmarihousuina ja suorana, jäykkänä kampauksena ikään kuin konkreettisena luonteen kuvaajana (Kuva 25).

Kuva 26

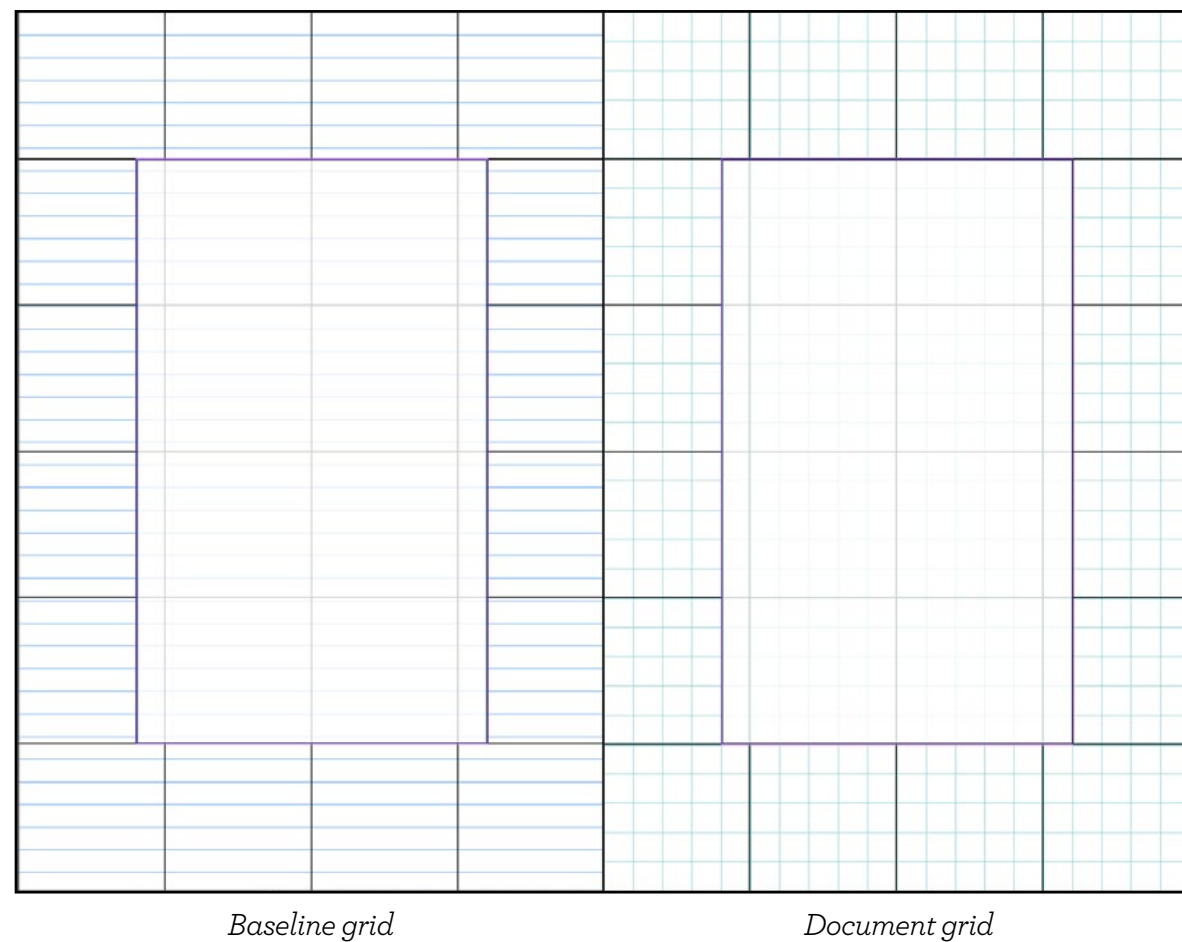

Taitto

Vaikka kirjan sivuissa on pinta-alan nähden vähemmän tekstiä kuin vaikkapa tyypillisessä romaanissa, on tekstin asettelu silti huomioitu muuhunkin kuin kuvitukseen nähden. Lopullisen teoksen sivukoko on 136 x 202 mm, eli varsin kapea. Mieleeni parhaiten muistuvia runokirjoja on Kirsi Kunnaksen Tiitiäisen Satupuu, jonka yksi silmiin pistävimmistä ominaisuuksista on sen pitkä ja kapea muoto. Se oli ehdottomasti yksi kirjan suurimmista inspiraation lähteistä taitollisesti. Pidän tässä kirjassa siitä, että kapeapalstaiset runot ikään kuin määrittävät koko teoksen fyysiset mittasuhteet, eli kirjoittajan ajatukset muuttavat koko kirjan kokoa ja ulkomuotoa. Halusin toisintaa tätä oivallusta myös Goblin Marketissa, joka on myös lyhyehköjä rivejä. Pisin säe on 46 merkkiä pitkä, ja sen lisäksi on vain muutama säe joka ylittää edes lähelle. Esimerkiksi **Markus Itkonen** teoksessaan *Typografian käsikirja* (2007, 84) suosittaa kirjan ihanteelliseksi määräksi riville 55–60 merkkiä. Aivan Tiitiäisen korostetun kapea se ei kuitenkaan ole, sillä kuvitukset tarvitsivat kuitenkin oman tilansa aukeamalla.

Runon teksti on sidottu baseline gridiin, ja tekstipalstan leveys on 75 mm. Lisäksi sivu on jaettu 34 mm document gridiin. Jokaisen näin syntymän ruudun sisällä on 5 x 5 apuruutua, joiden avulla on määritelty tekstipalstan paikka aukeamalla Kuvan 27 mukaisesti. Vasemmalla näkyvässä baseline grid, oikealla document grid. Tekstipalsta on asemoitu niin, että teksti kokonaisuudessaan osuu ylimmän ruudukon alareunaan ja maksimipalstakorkeudessaan viidennen ruudukon alareunaan. Leveyssuunnassa tekstipalstan enimmäisleveys on kahden keskimmäisen ruudun yli yhteen apuruutuun keskeltä katsoen. Tekstipalstan koko ja tekstin tasaus kävivät läpi useita kokeiluvaiheita niin vasemmalle kuin sisäsivullekin

Kuva 26

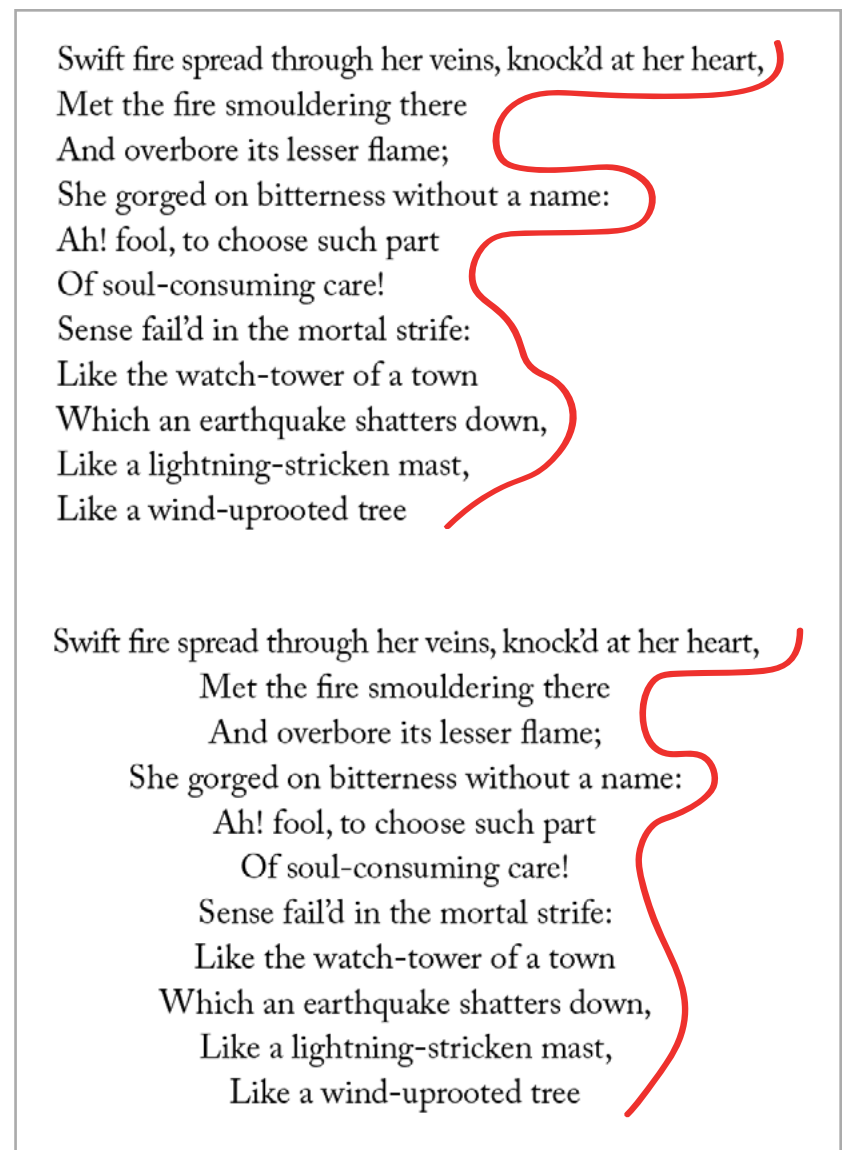

Fontiksi valikoitui Adobe Caslon Pro koossa 11 pt ja riviväli 14 pt. Se on kirjainsuunnittelija **Carol Twomblyn** suunnittelema fontti perustuen **William Caslonin** painamiin näytteisiin vuosien 1734 ja 1770 välisenä aikana (Adobe Fonts). Se on edelleen ahkerassa käytössä esimerkiksi kirjoissa ja lehdissä. Se on selkeä, helppolukuinen ja uskottavan näköinen fontti. Tämän lisäksi siinä on vanhan alkuperänsä vuoksi jotain aidosti historiallista. Fontti on ollut jossain muodossa olemassa jo Rossetin aikaan, mikä sai minut tuntemaan vielä selkeämmin ajatuksen siitä, että teksti ja kuvitus keskustelevat sivuilla keskenään.

tasattuna, mutta päädyin lopulta keskitettyyn palstaan. Keskitetty tasoitus paitsi toimi parhaiten useimpien kuvitusten kanssa, myös myös tasoittaa säikeiden pituuseroja visuaalisesti.

Nämä pituuserot olivat suurimpia pohdinnan ja suunnittelun paikkoja palstojen asettelussa. Runo on lähes jokaisella tai joka toisella virkkeellä riimitelty, joten pitkien virkkeiden katkaisu rivinvaihdolla vaikuttaa sen rytmiin. Taittaja usein joutuu muokkaamaan tekstiä sen kirjoittajan alkuperäisestä asettelusta taiton vaatimaan muotoon, mutta Goblin Marketin kaltainen runo sallii hyvin vähän tällaista editointia ilman että se vaikuttaa tekstin rytmiin ja luettavuuteen. Siispä taitto oli suunniteltava sen ehdoilla. Pituuserot kuitenkin tasattuna jommallekummalle sivulle tekivät tekstin massasta esteettisesti hajanaisen oloisen. Keskitys ei kokonaan korjaa pituuseroja, mutta se loiventaa niitä huomattavasti (Kuva 27).

Kuva 27

Kuva ja teksti kohtaavat

Kun kuvituksia alkoi olla tusinan verran ja pohja taitolle oli valmis, aloin yhdistämään elementtejä, joista työni muodostui.

Heti ensimmäiseksi huomasin että suunnittelusta ja käsikirjoituksesta huolimatta kaikki kuvitukset eivät sisältäneet aivan tarpeeksi tilaa runolle sellaisenaan. Kuvien pilkkominen ja muokkaaminen on kuitenkin digitaalisessa ympäristössä helppoa.

Yksi poikkeus gridiin kuitenkin oli tehtävä, sillä ensimmäiseen ryhmäkuvaan hiisistä olin jättänyt aukon ryhmän keskelle, johon suunnittelin laittavani kohdan löytyy säe, joka oli ensikosketukseni runoon ja näin ollen aloitti koko opinnäytetyöprosessin:

*“Lie close,” Laura said,
Pricking up her golden head:
“We must not look at goblin men,
We must not buy their fruits:
Who knows upon what soil they fed
Their hungry thirsty roots?”
“Come buy,” call the goblins
Hobbling down the glen.
(v. 41-48)*

Sitaatti on lempikohtani runosta, joten halusin sille erityisen paikan myös taitossa, joten tein tämän poikkeuksen ilman suuria tunnontuskia.

Muutoin kuvitukset ja teksti yhdistyivät ilman suurempia ongelmia, kiitos huolella suunnitellun käsikirjoituksen. Lopullisesta taitosta tuli suunnitellut 23 aukeamaa ilman tittelisivuja tai muita lopulliseen kirjaan kuuluvia lisäisivuja. Valmiita kuvituksia valmistui 15 suunnitellusta 22:sta.

Arviointi

Mikä alkoi kiinnostavan lainauksen löytämisestä internetistä ja päättyi lopputeokseen oli matka joka kulki monen yllättävän mutkan kautta. Sukelsin lähdemateriaalia ja sen taustoja tutkiessani varsin syvälle sekä Rossetin henkilöhistoriaan että Viktoriaanisen aikakauden eri osa-alueisiin köyhälistön ruokatottumuksista kristillisten painotuotteiden reunakoristeisiin. Huomasin, että sieltä oli välillä vaikea päästä pois ja keskittyä olennaiseen eli kuvitukseen ja sen tuottamiseen. Historia on loputon kaivo kiinnostavaa ihmiselämän dokumentaatiota ja utelias ja analyttinen mieli eksyy sinne helposti. Koin silti tämän tutkimusmatkailun huomattavasti rikastuttaneen ymmärrystäni lähdemateriaaliin, mitä pidän arvokkaana asiana minkä tahansa tekstin kuvittamisessa. On tärkeää ymmärtää edes jotain aiheesta jota kuvittaa, jotta siitä tulee sekä merkityksellisempi, että antaa enemmän myös niille, jotka ymmärtävät aihetta syvemmin kuin sinä. Koska keskeisenä kysymyksenäni oli myös tekstin tulkinnan vaikutukset kuvittajan työhön, ei tätä tulkintaa olisi voinut tehdä ilman vähintään pintapuolista ymmärrystä runon historiallisista lähtökohdista.

Yksi mainitsemistani haasteista oli laajan projektin aikataulutus, mikä olikin opinnäytetyöprosessissa suurin haaste. Lähdin projektiin lippu korkealla tavoitteenani, jos ei nyt kuvittaa koko kirjaa, niin ainakin suurin osa suunnitelluista kuvituksista. Töiden ja muiden elämän haasteiden koituessa ongelmaksi tähän tavoitteeseen pääsemisessä, oli viimein nöyryyttävä ja vaihdettava ensisijaiseksi tavoitteekseni konseptin hiominen kirkkaaksi, ja varsinaisten kuvitusten valmiiksi saaminen toiseksi. Tässä oli selvästi parantamisen ja oppimisen varaa. Olen kuitenkin iloinen, että sain lopulta näinkin monta kuvaa valmiiksi asti. Tutustuminen sarjalliseen kuvittamiseen, jossa samat hahmot toistuvat oli uusi kokemus, josta sain paljon eväitä jatkoa varten. Myös oivallukset kerronnan höystöstä väripaletilla, sivujen sommittelulla ja reippaammin vaihtuvilla kuvakooilla olivat palkitsevia.

Lähteet:

Adobe Fonts: About Adobe Caslon
<https://fonts.adobe.com/fonts/adobe-caslon#about-section>

Alanen, Viljo: Satakunnan Lappi - Entisen Parkanon luonnosta ja varhaisimmasta asutuksesta, artikkeli julkaisussa Satakunta - Kotiseututukimuksia s.81, Satakuntalainen Osakunta, 1931

Bell, Mackenzie: Christina Rossetti: A Biographical and Critical Study, 1898 (New York: Haskell House, 1971)

Clayton, Paul & Rowbotham, Judith: How the Mid-Victorians Worked, Ate and Died, Int J Environ Res Public Health. 2009 Mar; 6(3): 1235-1253. 20.3.2009 [viitattu 3.3.2019]
Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2672390/>

Duguid, Lindsay: Rossetti, Christina Georgina, Oxford Press, 8.1.2009 [viitattu 14.5.2018]
Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/ref:odnb/24139>

Dick, Malcolm: Birmingham Anglo-Jewry c. 1780 to c. 1880: Origins, Experiences and Representations. Midland History 36 (2), 2011 [viitattu 30.10.2018]
Saatavissa: <http://dx.doi.org/10.1179/004772911X13074595849031>

Gilbert, Sandra & Gubar, Susan: The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination, Second Edition, 1979, Yale University Press

Gitter, Elisabeth G. The Power of Women's Hair in the Victorian Imagination. PMLA 99, 1984: s. 936-954

von Goethe, Johann Wolfgang: Theory of Colours, J. Murray, 1810

Golombek, Saara: Kirjan Kansi - Tärkeä Ensivaikutelma, graafikko Emmi Kyytsösen vinkit kansikuvitukseen, 17.3.2016 [viitattu 4.8.2018]
Saatavissa: <https://www.bod.fi/fingerprint/fi/yleinen/tarkea-ensivaikutelma-kirjasi-kansi/>

Graham Pina, Stephanie:

What is Pre-Raphaelite Art - Pre-Raphaelite Sisterhood, 2009

[viitattu 14.5.2018]

Saatavissa: <http://preraphaelitesisterhood.com/what-is-pre-raphaelite-art/>

Greenfieldboyce, Nell: Out Of This World: How Artists

Imagine Planets Yet Unseen, NPR, 24.10.2016 [viitattu 1.2.2019]

Saatavissa: <https://www.npr.org/2016/10/24/495072203/out-of-this-world-how-artists-imagine-planets-yet-unseen>

Harrison, Anthony H.: Christina Rossetti In Context, 1988

<https://web.archive.org/web/20080522133235/http://www.scholars.nus.edu.sg/landow/victorian/authors/crossetti/harrison2/2.1.html#pr>

Heikkilä, Mikko: birkan koivut vai saksan karhu hiiden ja vesihiiden naapurina

Pirkkalankylässä? Tutkimus pirkkalan vanhimmasta tunnetusta Paikannimistöstä, Artikkelit kirjassa Pirkan maan alta - arkeologisia tutkimuksia, Tampereen museot - Pirkanmaan maakuntamuseo 2017

Hughes, Kathryn: Gender roles in the 19th century,

British Library, julkaistu 15.5.2014 [viitattu 9.9.2018]

Saatavissa: <https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/gender-roles-in-the-19th-century>

Itkonen, Markus: Typografian käsikirja, 3. tarkistettu ja

laajennettu painos, 2007

Janzen Kooistra, Lorraine: "Modern Markets for 'Goblin Market.'"

Victorian Poetry, vol. 32, no. 3/4, 1994, pp. 249-277. JSTOR [viitattu 10.5.2018]

Saatavissa: www.jstor.org/stable/40002818.

Janzen Kooistra, Lorraine: Christina Rossetti and Illustration :

A Publishing History, Ohio University Press, 2002.

Liberman, Anatoly: Multifarious Devils, part 4. Goblin

artikkeli, Oxford University blog, 19.6.2013

Saatavissa: <https://blog.oup.com/2013/06/goblin-etymology-word-origin/>

Moss, Richard - Christina Rossetti and her role in the Victorian art world,

Artikkeli, Museum Crush 18.10.2018, The Germ [viitattu 1.6.2018]

Saatavissa: <https://museumcrush.org/christina-rossetti-and-her-role-in-the-victorian-art-world/>

Popova, Maria: Goethe on the Psychology of

Color and Emotion, artikkeli, Brainpickings.org, 17.8.2012

Saatavissa: <https://www.brainpickings.org/2012/08/17/goethe-theory-of-colours/>

Revising Dickens: Prostitution in

Victorian England, 13.1.2012 [viitattu 20.10.2018]

Saatavissa: <https://revisitingdickens.wordpress.com/prostitution-victorian/>

Rossetti, William Michael: Dante Gabriel Rossetti.

His Family-Letters with a Memoir (Volume One), Ellis, 1895

Saatavissa: <http://www.rossettiarchive.org/docs/pr5246.a43.rad.html#A.R.13>

Roe, Dinah: An introduction to 'Goblin Market',

British Library, julkaistu 15.5.2014 [viitattu 4.10.2018]

Saatavissa: <https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/an-introduction-to-goblin-market>

Rossetti, William Michael: ed. The Poetical Works of Christina Georgina

Rossetti. London: Macmillan, 1904.

Scheinberg, Cynthia: Women's Poetry and Religion in Victorian England :

Jewish Identity and Christian Culture, Cambridge University Press, 2002.

[Viitattu 24.10.2018]

Saatavissa: <https://ebookcentral-proquest-com.aineistot.lamk.fi/lib/lamk-ebooks/detail.action?docID=217881>.

Scholl, Lesa: Fallen or Forbidden: Rossetti's "Goblin Market", essee,

The Victorian Web, 2003 [viitattu 25.10.2018]

Saatavissa: <http://www.victorianweb.org/authors/crossetti/scholl.html>

KOOSTE TEOKSESTA:

Christina Rossetti:

*Goblin
Market*

Morning and evening
 Maids heard the goblins cry:
 "Come buy our orchard fruits,
 Come buy, come buy:
 Apples and quinces,
 Lemons and oranges,
 Plump unpeck'd cherries,
 Melons and raspberries,
 Bloom-down-cheek'd peaches,
 Swart-headed mulberries,
 Wild free-born cranberries,
 Crab-apples, dewberries,
 Pine-apples, blackberries,
 Apricots, strawberries;—
 All ripe together
 In summer weather,—
 Pomegranates full and fine,
 Dates and sharp bullaces,
 Rare pears and greengages,
 Damsons and bilberries,
 Taste them and try:
 Currants and gooseberries,
 Bright-fire-like barberries,
 Figs to fill your mouth,
 Citrons from the South,
 Sweet to tongue and sound to eye;
 Come buy, come buy."

But sweet-tooth Laura spoke in haste:
 "Good folk, I have no coin;
 To take were to purloin:
 I have no copper in my purse,
 I have no silver either,
 And all my gold is on the furze
 That shakes in windy weather
 Above the rusty heather."
 "You have much gold upon your head,"
 They answer'd all together:
 "Buy from us with a golden curl."
 She clipp'd a precious golden lock,
 She dropp'd a tear more rare than pearl

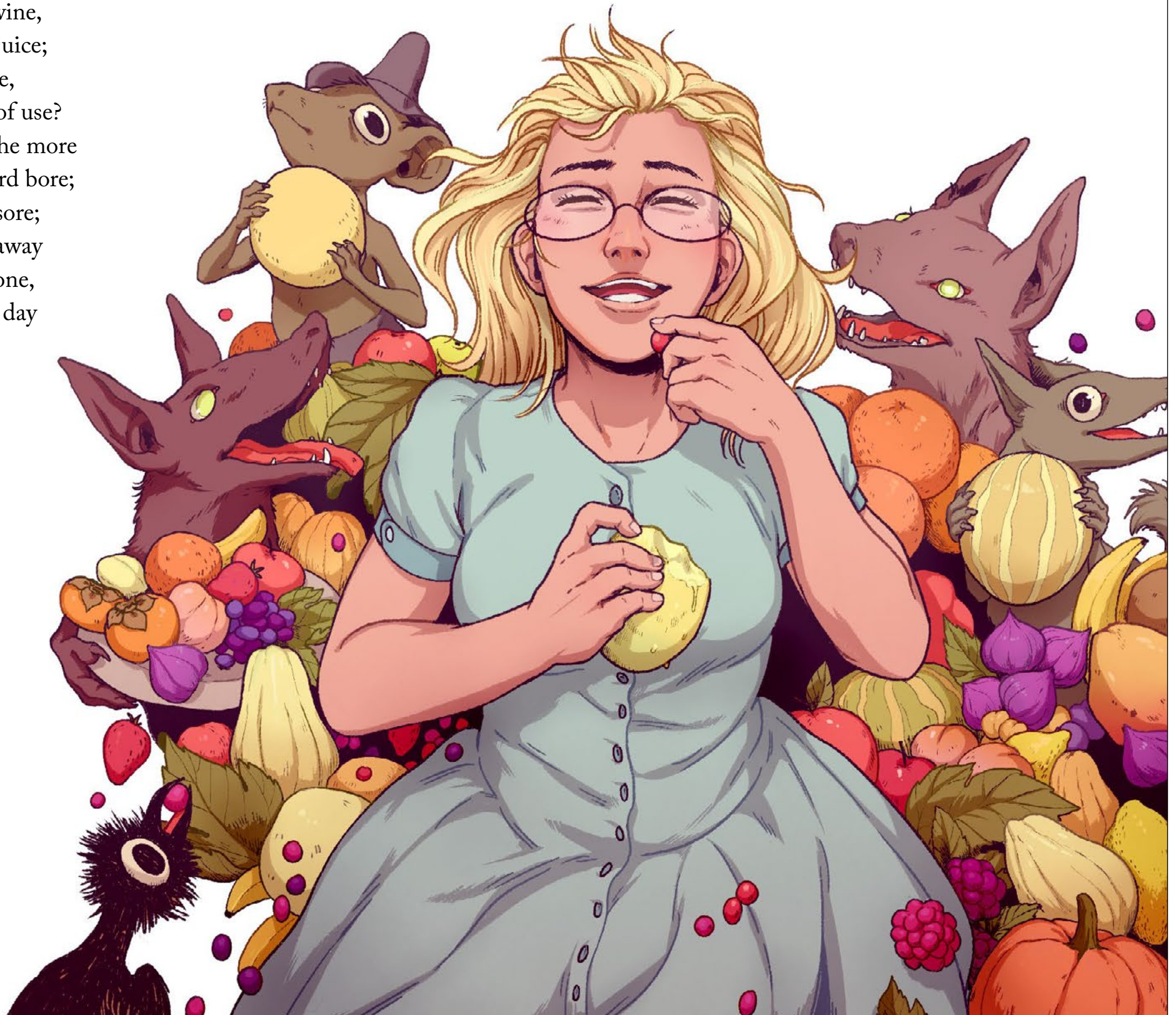
Evening by evening
 Among the brookside rushes,
 Laura bow'd her head to hear,
 Lizzie veil'd her blushes:
 Crouching close together
 In the cooling weather,
 With clasping arms and cautioning lips,
 With tingling cheeks and finger tips.

"Lie close," Laura said,
 Pricking up her golden head:
 "We must not look at goblin men,
 We must not buy their fruits:
 Who knows upon what soil they fed
 Their hungry thirsty roots?"
 "Come buy," call the goblins
 Hobbling down the glen.

Then suck'd their fruit globes fair or red:
 Sweeter than honey from the rock,
 Stronger than man-rejoicing wine,
 Clearer than water flow'd that juice;
 She never tasted such before,
 How should it cloy with length of use?
 She suck'd and suck'd and suck'd the more
 Fruits which that unknown orchard bore;
 She suck'd until her lips were sore;
 Then flung the emptied rinds away
 But gather'd up one kernel stone,
 And knew not was it night or day
 As she turn'd home alone.

Then suck'd their fruit globes fair or red:
Sweeter than honey from the rock,
Stronger than man-rejoicing wine,
Clearer than water flow'd that juice;
She never tasted such before,
How should it cloy with length of use?
She suck'd and suck'd and suck'd the more
Fruits which that unknown orchard bore;
She suck'd until her lips were sore;
Then flung the emptied rinds away
But gather'd up one kernel stone,
And knew not was it night or day
As she turn'd home alone.

Lizzie met her at the gate
 Full of wise upbraiding:
 "Dear, you should not stay so late,
 Twilight is not good for maidens;
 Should not loiter in the glen
 In the haunts of goblin men.
 Do you not remember Jeanie,
 How she met them in the moonlight,
 Took their gifts both choice and many,
 Ate their fruits and wore their flowers
 Pluck'd from bowers
 Where summer ripens at all hours?"

And said the hour was early still
 The dew not fall'n, the wind not chill;
 Listening ever, but not catching
 The customary cry,
 "Come buy, come buy,"
 With its iterated jingle
 Of sugar-baited words:

Not for all her watching
 Once discerning even one goblin
 Racing, whisking, tumbling, hobbling;
 Let alone the herds
 That used to tramp along the glen,
 In groups or single,
 Of brisk fruit-merchant men.
 Till Lizzie urged, "O Laura, come;
 I hear the fruit-call but I dare not look:
 You should not loiter longer at this brook:
 Come with me home.
 The stars rise, the moon bends her arc,
 Each glowworm winks her spark,
 Let us get home before the night grows dark:
 For clouds may gather
 Though this is summer weather,
 Put out the lights and drench us through;
 Then if we lost our way what should we do?"
 Laura turn'd cold as stone
 To find her sister heard that cry alone,
 That goblin cry,
 "Come buy our fruits, come buy."
 Must she then buy no more such dainty fruit?
 Must she no more such succous pasture find,
 Gone deaf and blind?

Golden head by golden head,
 Like two pigeons in one nest
 Folded in each other's wings,
 They lay down in their curtain'd bed:
 Like two blossoms on one stem,
 Like two flakes of new-fall'n snow,
 Like two wands of ivory
 Tipp'd with gold for awful kings.
 Moon and stars gaz'd in at them,
 Wind sang to them lullaby,
 Lumbering owls forbore to fly,
 Not a bat flapp'd to and fro
 Round their rest:
 Cheek to cheek and breast to breast
 Lock'd together in one nest.
 Early in the morning
 When the first cock crow'd his warning,
 Neat like bees, as sweet and busy,
 Laura rose with Lizzie:
 Fetch'd in honey, milk'd the cows,

Air'd and set to rights the house,
 Kneaded cakes of whitest wheat,
 Cakes for dainty mouths to eat,
 Next churn'd butter, whipp'd up cream,
 Fed their poultry, sat and sew'd;
 Talk'd as modest maidens should:
 Lizzie with an open heart,
 Laura in an absent dream,
 One content, one sick in part;
 One warbling for the mere bright day's delight,
 One longing for the night.

Her tree of life droop'd from the root:
 She said not one word in her heart's sore ache;
 But peering thro' the dimness, nought discerning,
 Trudg'd home, her pitcher dripping all the way;
 So crept to bed, and lay
 Silent till Lizzie slept;
 Then sat up in a passionate yearning,
 And gnash'd her teeth for baulk'd desire, and wept
 As if her heart would break.

Day after day, night after night,
 Laura kept watch in vain
 In sullen silence of exceeding pain.
 She never caught again the goblin cry:
 "Come buy, come buy;"—
 She never spied the goblin men
 Hawking their fruits along the glen:
 But when the noon wax'd bright
 Her hair grew thin and grey;
 She dwindled, as the fair full moon doth turn
 To swift decay and burn
 Her fire away.

And said the hour was early still
The dew not fall'n, the wind not chill;
Listening ever, but not catching
The customary cry,
"Come buy, come buy,"
With its iterated jingle
Of sugar-baited words:

Not for all her watching
Once discerning even one goblin
Racing, whisking, tumbling, hobbling;
Let alone the herds
That used to tramp along the glen,
In groups or single,
Of brisk fruit-merchant men.
Till Lizzie urged, "O Laura, come;
I hear the fruit-call but I dare not look:
You should not loiter longer at this brook:
Come with me home.
The stars rise, the moon bends her arc,
Each glowworm winks her spark,
Let us get home before the night grows dark:
For clouds may gather
Though this is summer weather,
Put out the lights and drench us through;
Then if we lost our way what should we do?"
Laura turn'd cold as stone
To find her sister heard that cry alone,
That goblin cry,
"Come buy our fruits, come buy."
Must she then buy no more such dainty fruit?
Must she no more such succous pasture find,
Gone deaf and blind?

Tender Lizzie could not bear
 To watch her sister's cankerous care
 Yet not to share.
 She night and morning
 Caught the goblins' cry:
 "Come buy our orchard fruits,
 Come buy, come buy;"—
 Beside the brook, along the glen,
 She heard the tramp of goblin men,
 The yoke and stir
 Poor Laura could not hear,
 Long'd to buy fruit to comfort her,
 But fear'd to pay too dear.
 She thought of Jeanie in her grave,
 Who should have been a bride;
 But who for joys brides hope to have
 Fell sick and died
 In her gay prime,
 In earliest winter time
 With the first glazing rime,
 With the first snow-fall of crisp winter time.

Laugh'd every goblin
 When they spied her peeping:
 Came towards her hobbling,
 Flying, running, leaping,
 Puffing and blowing,
 Chuckling, clapping, crowing,
 Clucking and gobbling,
 Mopping and mowing,
 Full of airs and graces,
 Pulling wry faces,
 Demure grimaces,
 Cat-like and rat-like,
 Ratel- and wombat-like,
 Snail-paced in a hurry,
 Parrot-voiced and whistler,
 Helter skelter, hurry skurry,
 Chattering like magpies,
 Fluttering like pigeons,
 Gliding like fishes,—

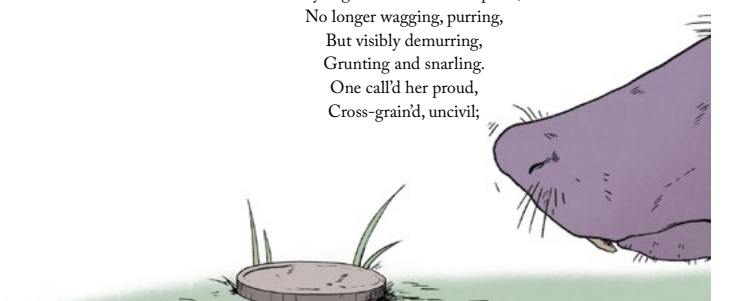

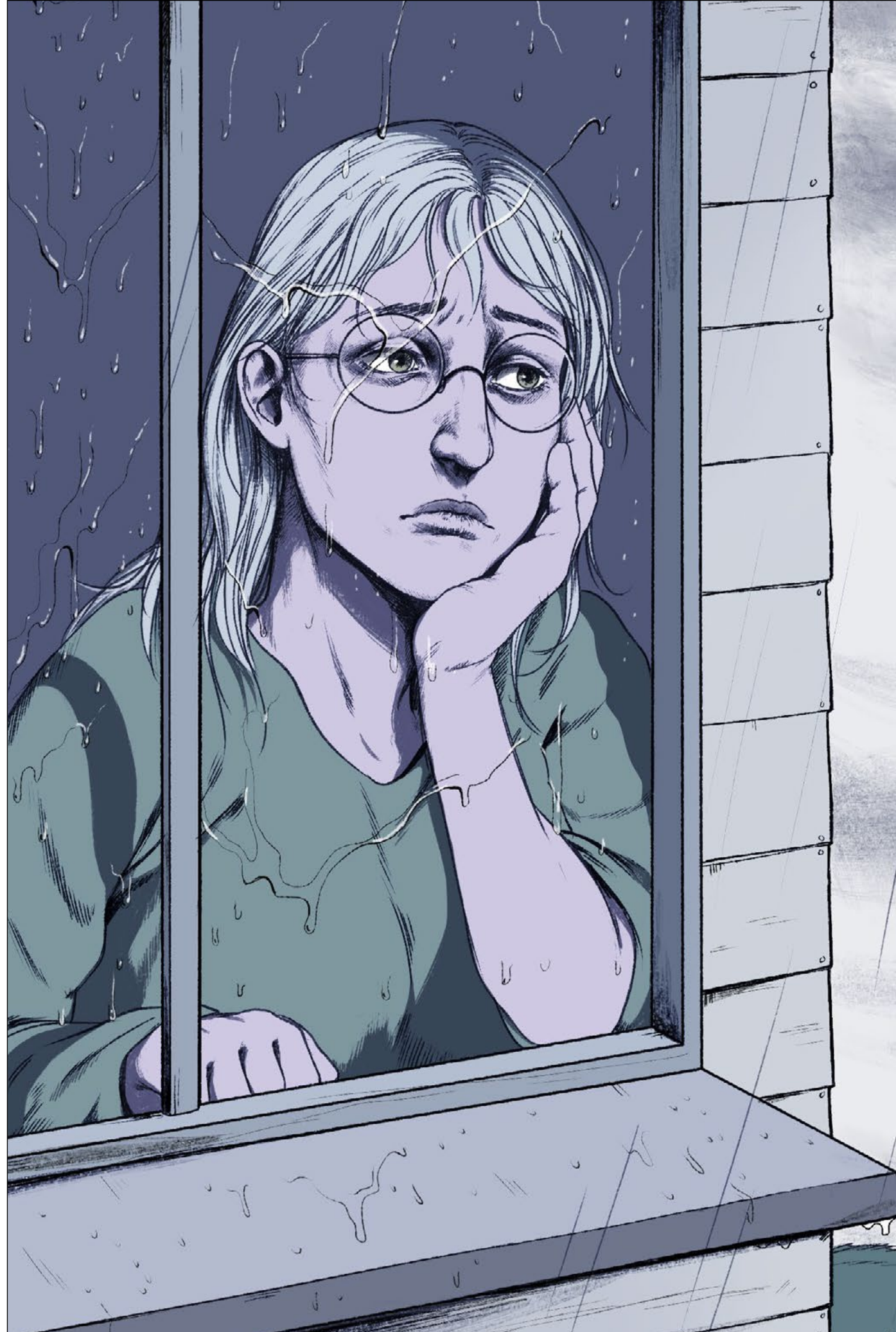
Till Laura dwindling
 Seem'd knocking at Death's door:
 Then Lizzie weigh'd no more
 Better and worse;
 But put a silver penny in her purse,
 Kiss'd Laura, cross'd the heath with clumps of furze
 At twilight, halted by the brook:
 And for the first time in her life
 Began to listen and look.

Hugg'd her and kiss'd her:
 Squeez'd and caress'd her:
 Stretch'd up their dishes,
 Panniers, and plates:
 "Look at our apples
 Russet and dun,
 Bob at our cherries,
 Bite at our peaches,
 Citrons and dates,
 Grapes for the asking,
 Pears red with basking
 Out in the sun,
 Plums on their twigs;
 Pluck them and suck them,
 Pomegranates, figs."—

"Good folk," said Lizzie,
 Mindful of Jeanie:
 "Give me much and many:—
 Held out her apron,
 Toss'd them her penny.
 "Nay, take a seat with us,
 Honour and eat with us,"
 They answer'd grinning:
 "Our feast is but beginning.

Night yet is early,
 Warm and dew-pearly,
 Wakeful and starry:
 Such fruits as these
 No man can carry:
 Half their bloom would fly,
 Half their dew would dry,
 Half their flavour would pass by.
 Sit down and feast with us,
 Be welcome guest with us,
 Cheer you and rest with us."—
 "Thank you," said Lizzie: "But one waits
 At home alone for me:
 So without further parleying,
 If you will not sell me any
 Of your fruits though much and many,
 Give me back my silver penny
 I toss'd you for a fee."—
 They began to scratch their pates,
 No longer wagging, purring,
 But visibly demurring,
 Grunting and snarling.
 One call'd her proud,
 Cross-grain'd, uncivil;

Tender Lizzie could not bear
To watch her sister's cankerous care
Yet not to share.
She night and morning
Caught the goblins' cry:
"Come buy our orchard fruits,
Come buy, come buy;"—
Beside the brook, along the glen,
She heard the tramp of goblin men,
The yoke and stir
Poor Laura could not hear;
Long'd to buy fruit to comfort her,
But fear'd to pay too dear.
She thought of Jeanie in her grave,
Who should have been a bride;
But who for joys brides hope to have
Fell sick and died
In her gay prime,
In earliest winter time
With the first glazing rime,
With the first snow-fall of crisp winter time.

Their tones wax'd loud,
 Their looks were evil.
 Lashing their tails
 They trod and hustled her,
 Elbow'd and jostled her,
 Claw'd with their nails,
 Barking, mewing, hissing, mocking,
 Tore her gown and soil'd her stocking,
 Twitch'd her hair out by the roots,
 Stamp'd upon her tender feet,
 Held her hands and squeez'd their fruits
 Against her mouth to make her eat.

Her lips began to scorch,
 That juice was wormwood to her tongue,
 She loath'd the feast:
 Writhing as one possess'd she leap'd and sung,
 Rent all her robe, and wrung
 Her hands in lamentable haste,

And beat her breast.
 Her locks stream'd like the torch
 Borne by a racer at full speed,
 Or like the mane of horses in their flight,
 Or like an eagle when she stems the light
 Straight toward the sun,
 Or like a caged thing freed,
 Or like a flying flag when armies run.
 Swift fire spread through her veins, knock'd at her heart,
 Met the fire smouldering there
 And overbore its lesser flame;
 She gorged on bitterness without a name:
 Ah! fool, to choose such part
 Of soul-consuming care!
 Sense fail'd in the mortal strife:
 Like the watch-tower of a town
 Which an earthquake shatters down,
 Like a lightning-stricken mast,
 Like a wind-uprooted tree
 Spun about,
 Like a foam-topp'd waterspout
 Cast down headlong in the sea,
 She fell at last;
 Pleasure past and anguish past,
 Is it death or is it life?

In a smart, ache, tingle,
 Lizzie went her way;
 Knew not was it night or day;
 Sprang up the bank, tore thro' the furze,
 Threaded copse and dingle,
 And heard her penny jingle
 Bouncing in her purse,—
 Its bounce was music to her ear.
 She ran and ran
 As if she fear'd some goblin man
 Dogg'd her with gibe or curse
 Or something worse:
 But not one goblin scurried after,
 Nor was she prick'd by fear;
 The kind heart made her windy-paced
 That urged her home quite out of breath with haste
 And inward laughter.
 She cried, "Laura," up the garden,
 "Did you miss me?
 Come and kiss me.
 Never mind my bruises,
 Hug me, kiss me, suck my juices

Squeez'd from goblin fruits for you,
 Goblin pulp and goblin dew.
 Eat me, drink me, love me;
 Laura, make much of me;
 For your sake I have braved the glen
 And had to do with goblin merchant men."

Her lips began to scorch,
That juice was wormwood to her tongue,
She loath'd the feast:
Writhing as one possess'd she leap'd and sung,
Rent all her robe, and wrung
Her hands in lamentable haste,

And beat her breast.
Her locks stream'd like the torch
Borne by a racer at full speed,
Or like the mane of horses in their flight,
Or like an eagle when she stems the light
Straight toward the sun,
Or like a caged thing freed,
Or like a flying flag when armies run.

Swift fire spread through her veins, knock'd at her heart,
Met the fire smouldering there
And overbore its lesser flame;
She gorged on bitterness without a name:
Ah! fool, to choose such part
Of soul-consuming care!
Sense fail'd in the mortal strife:
Like the watch-tower of a town
Which an earthquake shatters down,
Like a lightning-stricken mast,
Like a wind-uprooted tree
Spun about,
Like a foam-topp'd waterspout
Cast down headlong in the sea,
She fell at last;
Pleasure past and anguish past,
Is it death or is it life?

